

Lévay Jenő
Ruzsa Dénes
Spitzer Fruzsina
Trx A3000 Eliza

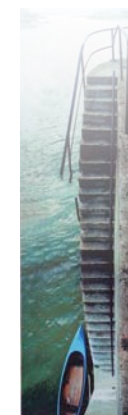
ITERÁCIÓ GYERMEKEI

REPÜLŐHÍD TERV 2000
A KOLLABORÁCIÓ HÍDJAI 2025

A KOLLABORÁCIÓ HÍDJAI

ITERÁCIÓ GYERMEKEI

A KOLLABORÁCIÓ HÍDJAI

Lévay Jenő
REPÜLŐHÍD-TERV 2000

Lévay Jenő
Ruzsa Dénes
Spitzer Fruzsina
Trx A3000 Eliza
A KOLLABORÁCIÓ HÍDJAI 2025

AZ ITERÁCIÓ GYERMEKEI

(Lévay Jenő, Spitzer Fruzsina, Ruzsa Dénes és az AI)

Aligha kétséges, hogy a Duna medrében, Esztergom mellett álló magányos szénlerakótorony nem csupán Lévay Jenő emblemikus motívuma, védjegye, de valamiképpen modellezi művészetét is. Látszólag funkcióját vesztett, az egykori bányavidék néma koronatanújaként álló építmény, amelyet azonban – Lévay jóvoltából – ugyan virtuális, ám nagyon is működő drótkötélpályák kapcsolnak össze nemcsak a partokkal, de a kulturális élet különböző szegmenseivel is. Ezért sem véletlen a művész által adott új neve, a Váltótér sem. Hiszen afféle fordítókorong múlt, jelen és jövő, ideát és odaát, víz és ég között. Sőt ez a furcsa, nyakigláb, majdhogynem szürrealista épület egyúttal közösségek, gondolatok, művészi intenciók, építészeti ötletek, műemlékvédő szándékok, merész tervek összekötő pontja egyben.

Ez a kiállítás is innen indult. A történet 1997-re nyúlik vissza, amikor Lévay az akkor még csonkán álló Mária Valéria híd eszmei pótlására kért ötleteket építészekről. A telefonon érkezett, tehát általa nem látott javaslatokat Lévay és segítőtársa, Koronczai Endre üveglapokra skiccelte, s az így szerteszt futó vonalhálózatot számítógép segítségével formálta Lévay művé. Ez lett a Repülőhíd-sorozat, mely most, 28 év távlatából a mesterséges intelligencia ítélőszéke elé került. A Lévay által koncipiált és az AI által javasolt módosításokat aztán Spitzer Fruzsina és Ruzsa Dénes szötte tovább vizuális etűddé. Így kerültek vissza Lévayhoz, aki még egy kicsit tovább szöszmötölt velük. Sőt, fokozva a dolgot, az elkészült filmekből mindenki kiválasztott egy-egy számukra izgalmasnak tűnő pillanatot, ennek kimerevített képeit látni most a kiállításon, mi több, arra bízgatva a látogatókat, hogy maguk is jelöljék ki a videókból kedvenc momentumukat.

Egy biztos, sokszorosak az áttételek. A kiállítás nem véletlenül kapta „Az iteráció gyermekei” címet, hiszen ez az elsősorban a matematikában és a programozásban használatos fogalom egy eljárás, feladatsor (akár többszörösen) ismételt végrehajtását jelenti, célja pedig elvileg a kívánt eredmény minél pontosabbá tétele. Ebben a helyzetben persze nincsenek, nem is lehetnek evidenciák. Ugyan adott a kiindulópont, egy vasból, betonból fából épült különös szerkezet, de ezen túl már minden az idő, az intenció, az üveglapon vagy papíron futó toll, az elmozduló kamera, a számítógépes algoritmus függvénye. Hathomat érdekesnek az adott pillanat, szituáció, de ki biztosít felőle, hogy a következő nem lesz még izgalmasabb? Pedig választanunk kell, de miért is?

Mert nem ijedhetünk meg a lehetőségek többszámától. Hiszen épp ezeket növeli tovább a folyamatos,

többszörös átdolgozások sora. Az állandóan változó, alakuló, mindegyre új elágazásokat hozó folyamat feltehetően izgalmasabb az egyetlen, a végső kép illuzórikus létrejötténél. Például maga a Váltótér, majd a Repülőhíd-tervek, hol még felismerhető, esetleg tükröződő architektúra-részletekkel, hol már csak szétrobant formacsonkokkal, hol erőteljes fekete hasábokkal, hol elhalványuló felületekkel.

A következő áttétel, iteráció, a digitális mozgókép pedig tovább pontosít, másfelől viszont megsokszorozza a variációk számát. Spitzer Fruzsina és Ruzsa Dénes, a mai magyar elektrográfiai művészet két fáradhatatlan és kiváló képviselője, no meg segítő és alkotótársuk, Eliza, a mesterséges intelligencia ugyanis nem csupán a Lévy által rögzített képet használta fel, hanem az eredetileg hozzájuk tartozó szöveges kommentárt is. Így ki tudták bontani az azokban található vizuális motívumokat, például Nagy Bálint magányos madarát, Rajk László merülőforralóját vagy Mújdricza Péter gyógynövényeszőnyegét. Természetesen mindez nem illusztratív megközelítést jelentett, inkább 12, egymás után álmódott álom, merészebb vagy prózaibb látomás rekonstrukcióját, digitális újraalkotását. Ha nincsenek ilyen fogódzók, maradnak a szerteszét szálló formatöredékek, melyek - például a harmadik „epizódban” egy-egy pillanatra emberek?, angyalok?, démonok? sziluettjeivé alakulnak.

Vannak közös, visszatérő elemeik, az épület vázszerkezete, a fodrozódó vízfelület, az eredeti projekt jellegéből fakadóan a körkörös mozgás. Ezek amolyan epitheton ornansként szinte mindegyik etűdben megjelennek. S az eredmény: 12 enigmatikus vízió, álom, hol simogatóan varázsos, hol a németalföldiek pokoljeleneteit idéző pillanatokkal.

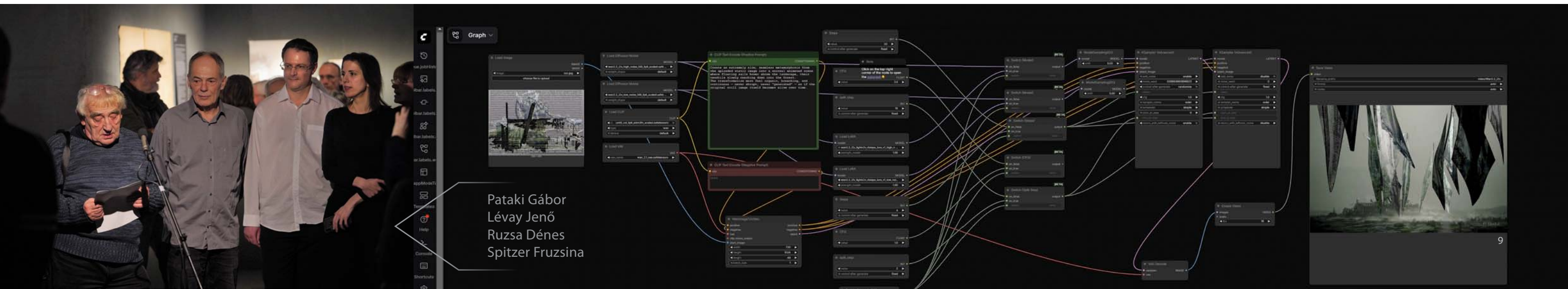
S persze felvetődhet a kérdés: mi Eliza szerepe ebben a történetben? Pillanatnyilag döntetlenre áll az AI-t áldásnak vagy átoknak tartók bokszmeccse, de Fruzsinaék alighanem egyik félnek sem visznek be komoly ütések. Nincs jó véleményük a szakirodalomban „számítógépes manierizmusnak” nevezett jelenségről, azaz a szabadjára engedett AI gonoszkodó falszifikációiról, de nem tartoznak merev ellenzői közé sem. Nem engedik uralkodni maguk fölött, de kihasználják gyorsaságát, s fáradhatatlan mivoltát.

Még egy, a kiállítás intencióit erőteljesen aláfestő szárról kell beszélni. Mottónak ugyan kissé hosszú lenne, így inkább egy hangsúlyos montázsselem a beszélő nevű Novecentonak (Husadik század) a monológja Tornatore – a Repülőhíd után egy évvel bemutatott – Az óceánjáró zongorista legendája című filmjéből. A főhős, a luxusgőzösön talált csecsemőként nő fel a tengeren, majd ösztönös tehetsége folytán a hajó zenekarának mind híresebb zongoristája lesz. Társai s rajongói egyre biztatják, hogy a szárazföldön folytassa karrierjét. A kikötőben el is indul a város felé, de félúton visszafordul, s élete végéig a hajón marad. E szövegben döntését indokolja barátjának.

S ez nem más, mint a végtelentől, pontosabban a lehetőségek közötti választás képtelenségétől való félelem. Hiszen ott 88 billentyű helyett milliárdnyi van a zongorán, s egyedül Isten játszhat rajta. S úgy gondolom, valahol mi is Novecentók, illetve immár Duemillecentók vagyunk. Nekünk is egy gigászi zongora billentyűi közül kéne megtalálnunk azt, melynek leütése után felcsendül az egyedül érvényes hang, megjelenik az egyedül érvényes kép. Lévy Jenő, Spitzer Fruzsina és Ruzsa Dénes is tudja ezt, de mégis lemennek a lépcsőn.

Fuga, 2025. december 17.

Pataki Gábor

REPÜLŐHÍD – TERV

Áthidalás és félreértés

A Dunai Szénrakodó különös épületét egyre többen veszik észre az utóbbi időben. Harminc évvel ezelőtt nekem csak kevesen hitték el, hogy az ott van. Az épülethez kapcsolódó képzőművészeti projektek közül szeretnék most egyet bemutatni, amelyben tizenkét építészt és egy képzőművész kollégámat kértem fel, hogy legyenek alkotótársaim.

A Dunai Kötélpálya Rakodó az acélszerkezeti építészet tanújaként 1927 óta áll a Duna medrében Esztergom fölött, az 1721, 5 folyamkilométer magasságában. A dorogi bányákból induló kötélpályán 1963-ig szállították a szenet és rakták itt uszályokba. A csillepálya végleges elbontása óta az épület teljesen elszigetelődve, „területen kívül”, magányosan áll a folyómederben.

Az általunk *Váltótér*nek elnevezett szénrakodó „metaforikus újraindítására” – közel száz érdeklődő jelenlétében – a már ugyancsak használaton kívül álló dorogi bányászfürdőben került sor 1994. december 4-én, Szent Borbála napján. Az azóta eltelt idő alatt számos eseménynek volt helyszíne vagy oka e különös építmény, a *Váltótér*. Ezeknek az akcióknak egyike volt a *Repülőhíd-terv*.

A Magyar Köztársaság pozsonyi Kulturális Intézete 1997-ben *átHIDalás* címmel rendezett kiállítást Esztergomban és Párkányban. A képzőművészeti események témája a két város közötti csonka Mária Valéria híd, az utolsó híd a Dunán, amely nem épült újjá a II. világháború óta.

A Repülőhíd egy kettős testű, kettős árbocú komp, amely a folyó két partja között inga módjára egy körív kerületén mozog. A Repülőhíd 1500 méter hosszú kötélét apró csónakok sora tartja a víz felszínén. A távoli végén lehorgonyzott kötél és a kormányzás segítségével, a vízfolyás erejét kihasználva jár a komp révtől révig, 1676 óta, amikor is Moller Vilmos bécsi ácsmester megépítette az első repülőhidat.

1997 május 30-án az esztergomi Duna Múzeumban egy képzeletbeli Repülőhidat „építettünk” a két pillér között, tizenkét építész közreműködésével. A Repülőhidat tartó hosszú kötélnak egy telefonvonal felelt meg. A tervezők ezen keresztül (szóban) továbbították olyan elképzelt vagy valóságos rajzaik leírását, amelyek egy-egy újjáépített Mária Valéria hidat, illetve fantázia-hidakat ábrázoltak. A rajzokat a telefonvonal végén – kizárólag szóbeli információk alapján – ketten, Koronczai Endrével egyszerre, de egymástól függetlenül rekonstruáltuk, egy-egy A/3-as méretű üveglapra ecsettel és tussal.

Az egy tervezőtől származó két üveglap-rekonstrukciót a telefonbeszélgetés végeztével egymásra illesztettük, és ezeket a tervezet-párokat elhelyeztük a kiállítótérben. Így módon néhány óra elteltével tizenkét *Repülőhíd-terv* lebegett Esztergom és Párkány felett:

Balázs János: A fekvőhíd – telefonfirka,
Borza Endre: A szerencsések hídja,
Homor Kálmán: A két angyal felhelyezi az ívet a megfelelő sematikus tartóra,
Mújdricza Ferenc: Egy spirálisan pergetett film,
Mújdricza Péter: Gyógyvirágszőnyeg,
Nagy Bálint: Egyetlenegy árva madár,
Pottyondi Péter: A létra,
Rajk László: Merülőforraló,
Sugár Péter: Repülő híd,
Szabó Zoltán: Erdőlyuggató,
Tokodi András: Én vagyok a híd,
Vincze László: Fényképezőgép, vagy öntöző.

Ez az akció kiindulópontjául szolgált a *Repülőhíd-terv* című grafikai mappának. Témáját, s egyben alapformáját tehát ez a fent leírt szituáció jelenti, építőelemei pedig a résztvevők gesztusai, üzenetei. Ezen tartalmakat igyekeztem megfeleltetni a rendelkezésemre álló programok által felkínált metaforikus lehetőségeknek. A grafikai lapok fő rétegei a következők: a szöveg, a rajz és a fotó.

A szöveg

A Repülőhíd lehorgonyzott hosszú kötelének – amelyet valaha apró csónakok sora tartott a víz felszínén – maga a szöveg fonala felelt meg. A magnetofonszalagra rögzített telefonos műleírásokat egy későbbi alkalommal gépiróval leírtam. A telefonbeszélgetések teljes terjedelemben, grafikai elemként, olvashatatlanul jelennek meg. A szövegekkel megtöltöttem egy-egy fekvő formátumú, 3:4 arányú lapot. A műleírások hosszától függően így lett sűrűbb, vagy ritkább a – Photoshop program filter menüjének ocean ripple és bas relief parancsaival a felismerhetőség határáig torzított, képi mustrává alakított – szöveg. Ezekre az alapokra épültek a Repülőhíd-terv képeinek rajzolt és festett rétegei.

A rajz

A két part között inga módjára mozgó Repülőhíd metaforikus „tervrajzában” összetevői a következők: A telefonbeszélgetések alapján általunk rögzített – majd egymásra illesztett – tusrajzok, valamint egy a komputer által készített rajz. A számítógép CorelTRACE programjának segítségével ugyanis „vonalarajzot” készítettem egy olyan archív fotóról is, amely a rakodóról készült – annak építése közben. A tusrajzok és a gép által előállított rajzok „egyesítését” – mintegy a két part közötti jelképes ingamozgást – a CorelDRAW program blend menüjének segítségével hoztam létre.

A fotó

A mappa minden grafikájához kiválasztottam egy-egy fotót a rakodóról – mintegy a képzeletbeli horgony talppontjáról. Az évek során ugyanis számos fényképet készítettem az épületről és környezetéről. A felhasznált képeket a tervek hangulatához igazodva választottam ki. A fotók egyúttal az elkészült grafikák „színpalettájaként” is szolgáltak.

Képalkotói módszerem leginkább ahhoz a csendéletfestőéhez hasonló, aki a kiválasztott tárgyakból berendez egy teret, és az általa létrehozott „térplasztikát” egy síkra vetíti. A különbség egyfelől az, hogy én nem három-, hanem négydimenziós helyzetek leképezésével foglalkozom, másfelől pedig az, hogy az általam létrehozott szituációkban alkotótársaim közreműködésére is számítok, helyzeteket rendezek be. A jelenetek nyitottak, sokféle magatartást megengednek. Soha nem indiszkrétek, nem leleplezők, nem keresnek konkrét kérdésekre konkrét válaszokat, inkább absztrakt emberábrázolásoknak tekintem őket. Esetünkben ezek a képek tizenkét építész rendhagyó arcképét is jelentik.

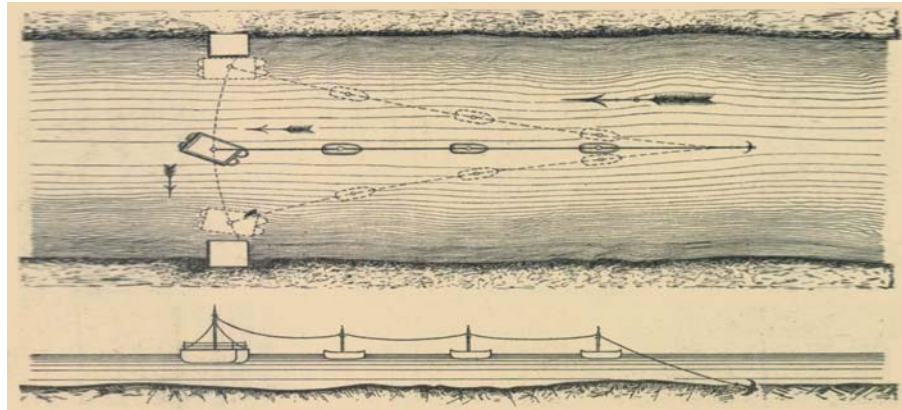
Tekintettel a teljes szöveg bő terjedelmére, az ismétlésekre és az üresjáratokra, a műleírásokat átfogalmaztam, elhagytam a párbeszéd-formát. A műleírások tehát az eredeti szövegek kivonatai. Az építészek elfogadták, illetve kiegészítették az általam „tömörített” változatot. A grafikákon megjelenő olvashatatlan szövegréteg viszont a teljes verziót tartalmazza. A sorozat önálló táblaképekként és grafikai mappa formájában is megvalósult:

Repülőhíd-terv I-XII., 2000, giclée nyomat vászon, 90 × 126 cm, *Repülőhíd-terv* (grafikai mappa 15 példányban), 2000, Lézernyomat papír, 29,7 × 42 cm

Kiállítások, melyeken a *Repülőhíd-terv* című sorozat szerepelt:

Folyamat Társaság kiállítása, Szekszárdi Művészetek Háza, 2000. - Folyamat Társaság kiállítása, Soproni Festőterem, 2000. - Lévy Jenő kiállítása; Tölgyfa Galéria, 2000. - Lévy Jenő kiállítása; ABB Galéria, 2000. - Lévy Jenő kiállítása; (Váltótér installáció 3D modelljének bemutatója) Ede napi fesztivál, VI. Paulay Ede utca, 2000. - Milano-Európa 2000, Milano Triennálék Palotája, 2001. - „Plein-Art” Lévy Jenő kiállítása, Ibis Hotel, Budapest, 2001. - Lévy Jenő kiállítása, Miskolci Galéria 2001. - Lévy Jenő kiállítása, Kondor Béla Közösségi Ház, Budapest, 2002. - Folyamat Társaság kiállítása, Brüsszel, Európai Parlament 2006. - Folyamat Társaság kiállítása, Louvain de Neuve 2006. - KOGART Kortárs Művészeti Gyűjtemény, Budapest, 2008. - Lévy Jenő kiállítása, Műcsarnok 2014. - „Kollaboráció hídjai” FUGA, Budapest, 2025.

Lévy Jenő

A repülőhíd működése, Lósy Schmidt Ede rajza, 1923

MŰLEÍRÁSOK

Balázs János: A Fekvőhíd – telefonfírka

Szeretnék elmesélni egy régi metszetet. A fekvő formátumú képre fölülről, madártávlatból látunk rá, vízszintesen folyik a Duna és a vízen egy úszó híd látható. A fekvőhíd nevű katamarán körülbelül hat cm hosszú lehet, látszik rajta a két hajótest és az összekötő padozat. Elöl az árbocok, zászlókkal és az a kötél, ami elindul a hajó tatjától, átmegy az árbocok közötti fasínen és folytatódik a kép jobb sarka felé.

A hajó mögött, kicsivel fél képmagasság fölött a túlparton van egy kétszintes, magastetős épületegyüttes. Átlósan látszik egy kis fahíd, ami elindul a partról, és belelóg a Dunába, ide köt ki, és innen indul a hajó. Kis korlátok is vannak rajta.

A kép bal oldalát, majdnem a sarokban teljes képmagasságban elfoglalja egy négyzetes torony, két ablak-szinttel. Úgy látszik, hogy ez betölti a teljes lapméretet, hagymakupolaszerű csúcsban végződik, az égen madarak szállnak.

A víz be van csíkozva, mint ahogy a metszeteken szokott lenni és a hajó előtt ez a csíkozás besűrűsödik, hogy látszódjon a sodrás iránya. A túlsó parton sziluettszerűen hegy látszik, a kép jobb felső sarkában minthogyha lenne egy épületecske, két kis ablak látszik rajta, nem tudni milyen épület. A kép bal felső sarkát, amire mondtam, hogy ott van valami kétszintes, magastetős épület, részben kitakarja a torony kúpja.

Borza Endre: A szerencsések hídja

Üdvözlöm a révéseket!

A következőt gondoltam ki: a véletlenszerű áthaladásokról szól ez a rajz. Én nem tudtam elvonatkoztatni a Dunától, meg nem is akartam elvonatkoztatni tőle. A két part között fölállítunk tíz darab libikókát.

Készítünk egy metszetet a Duna medréről, beleszúrunk, nem egy vonalba, véletlenszerűen csak egy bizonyos ötvenméteres sávon belül tíz darab libikókának a cövekét. Ezek a libikókák szabadon billegnek föl-le, föl-le, ahogy a szél meg egyéb dolgok viszik őket, valamint ezek a libikókák a tengelyük körül is tudnak forogni,

ahogy ezek bele vannak szúrva a Dunába, a meder aljába. Halló. Akkor ezek a libikókák, ahogy forognak meg lengenek ide-oda, adnak egy ilyen tök véletlenszerű eseménysort, hogyha valaki beleszáll az egyiknek az egyik felébe, akkor, hogyha szerencséje van, sikerülne átjutni a Dunán. Hogyha pont úgy jönnek össze ezek a libikóka-hintázások meg forgások, hogy át tud szállni az egyikből a másikba. Ez egy hatalmas libikóka, autók férnek rá, és így megpróbálhatnak átjutni az egyik országból a másik országba, csak ehhez kurva nagy szerencse kell.

Ez egy híd tulajdonképpen, csak úgy elképzeltem, hogy az ilyen jó kalandos lenne így átjutni egyik országból a másikba.

Ugye beszélgettünk arról, hogy minden tizenöt-húszmilliomodik embernek lenne szerencséje ezzel?

Homor Kálmán: A két angyal felhelyezi az ívet a megfelelő sematikus tartóra

Ez a rajz egy hídívet ábrázol. A hosszanti lapnak a vízszintes tengelyében van egy körcikk, aminek a húrja tizennyolc centiméter hosszú. Szimmetrikus elrendezés, tehát kilenc - kilenc centiméter, a magassága három centiméter.

Középen azt el kell választani, az egy oszlop. Alulról, az oszlop aljából, tehát ahol metszi ezt a vízszintest, onnan negyvenöt fokból indulnak a rács-rudak jobbra és balra. Amikor eléri a felső ívet, akkor megint jön egy oszlop, és így tovább. Így lesz berácsozva ez a cikk. Ez egy rácsos tartó lesz.

Jobbról-balról, a második oszlopnál az ív tetejére kell tenni egy-egy karikát, ami kb. három milliméter és abba egy öt centiméter hosszú, kötelet imitáló függőleges vonalat. Ugye, ezt jobbról-balról, mivel szimmetrikus az egész. Ezt a függőleges kötelet tartja kezében két oldalról két három centiméteres angyal és csak a kezeik érnek a kötelek végeihez. Az angyalok tartják ezt az egész ívet. A rácsos tartó alatt két és fél centivel van a terepszint.

Az egésznek a gondolatmenete az, hogy két angyal helyezi el ezt az ívet a megfelelő sematikus tartóra, és két ember csípőre tett kezekkel, jobbról-balról, egy szlovák meg egy magyar ezt nézi.

A vízszintes és a körív metszéspontjába függőleges szerkesztési vonalat kell húzni, mert a szerkesztési vonalhoz jobbra-balra lesz a pillér rajzolva. Tehát akkor két és fél centire ettől a vízszintestől jön a part, illetve a pillér. A pillér az egy centiméter széles, és jobbról-balról lefelé mondjuk két és fél centiméter. Tehát egy

nyitott U-alak. ... A levegőben van ez a micsoda. Na most ennek a pillérnek a tetejétől a lap széléig kell egy vízszintest húzni, az a terep. És ugyanezt a játékot meg kell a másik oldalon is csinálni. Én szeretnék kérni ebbe a bizonyos metszéspontba, amit az előbb jelöltünk, pici kis egyenlő oldalú háromszöget, aminek az oldal-hossza két milliméter, ez a saruja ennek az elemnek. Maradt az ív széle és a rajz széle között egy olyan három - négy centiméteres távolság. Szeretnék kérni egy - egy három centiméteres alakot mind a két oldalt, amelyek csípőre tett kézzel ...tehát az annyit jelent, hogy rábízuk az istenekre a hídnak a sorsát. Most már mi nem tudunk csinálni semmit, mert a Meciar beadta az ultimót, szóval ez az egésznek a lényege. Úgy gondoltam, hogy a jobb oldalt, mert az a párkányi szlovák oldal, oda tennénk egy ilyen tót sapkát, egy nagyobb karimával és a magyar oldalon meg egy ilyen huszársapkát. Jeleznénk, hogy ez a magyar oldal. Most ez az alak is három cm lenne ugyanúgy, mint az angyal. Most az angyalt én úgy gondoltam, hogy egy bizonyos kis szögben, tehát nem függőleges lenne, hanem egy kicsit tíz fokos szögbe hajlana ehhez a bizonyos öt centiméteres kötélhez, az angyalnak a tengelye. A kezével tartja a kötelet, ami öt centiméter hosszú és az tartja az ívet és ez rákerül majd a helyére. A helye ott van a pillér tetején, ami jelenleg kető és fél centiméter magasan van. Én remélem, hogy nagyjából rátaláltam a gondolatmenetre, Viszonthallásra.

Mújdricza Ferenc: Egy spirálisan pergetett film

Először is papírra kellene vetni, ha úgy tetszik a Nagy-Magyarországot, ennek tulajdonképpen nagyjából középpontja Esztergom, persze nem igazán, de jelképesen mégis. Amit én egy nagyon fontos dolognak tartanék, hogy tulajdonképpen a legelső király koronázásának a helye, tehát hogy ez koronázó főváros. Most persze megjelenítitek ahogy gondoljátok, ez a ti dolgotok, de amit mindenképpen szeretnék érzékelteni, ezt a bizonyos tudathasadásos helyzetet, hogy most ilyen kétfelé, legalábbis ezen a szinten kétfelé szakított a város. Ezt lehetne valahogy úgy érzékelteni, hogy ugye vannak a gonosz erők, amik mit tudom én Mečiar, akár sárkány alakjában ennek a rajznak, vagy partnak az egyik oldalán, a másik oldalán pedig azok a jó érzésű emberek, akik szeretnék, hogy ebből a hídból legyen valami. Most majdnem ezt mondanám, hogy ennek a két erőnek a küzdelme napjainkban is folyik, hiszen tudjuk követni ezeket a dolgokat, és ha lehetne mondaní, akkor a dolog végére érve valahogy úgy kellene elhelyezni ezt a kettő képet, amit úgy tudom, hogy ketten rajzoltok, hogy majd meg kellene fordítani, mikor egymásra teszitek, mert nem lehet tudni, hogy valójában

köztünk is kik azok a gonoszok, akik akadályozzák, hátráltatják ennek a hídnak az építését, akár önös érdekből, akár egyéb érdekből. Ez a technikai részére vonatkozott természetesen ez a gondolatom, de ami végül is ebből az egészből lényeges és leszűrendő lenne, az az, hogy ennek a hídnak tulajdonképpen bármilyen formában érdemes volna megvalósulnia. Én egy olyan formát is el tudnék képzelni, mintha egy filmet visszafelé pergetnénk, és egyszer csak elérkezik ez a pillanat, amikor fölrobbantották a hidat, de visszafelé. Tehát hogy éppen hogy összeáll az a híd, ami ugye ez ellentétesen úgy történt, ugye eredendően, hogy röpült a levegőbe a sok szilánk, most a levegőből a sok szilánk, meg vasdarab, meg minden visszaáll, összeáll egy igazi híddá. Tehát nekem az a legfontosabb mondanivalóm, ha nem robbant volna fel ez a híd, akkor ma is ugyanúgy sétálnánk át rajta. Közben a gonosz meg a jó erők akár ki is cserélődhetnek, mert hát már átmehetnek ezen a hídon. És ha ilyet javasolhatok, akkor fordítva tegyétek össze a rajzokat.

Mújdricza Péter: Gyógyvirágszőnyeg

Én arra gondoltam, hogy a híd két csonka pillére, tehát a pillérei között legyen, a víz felületén gyógynövényből egy szőnyeg. Azok között a pillérei között, ahol nincsen igazi híd. A gyógyfüvek egyrészt Szlovákiából származzanak, másrészt pedig Magyarországról. Őshonos gyógynövények, amelyek sehol máshol a világon nem találhatók, csak itt. Miután kiszáradt a Pannon tenger, azután itt olyan gyógynövények nőttek, amit a világ ökológusai meg botanikusai csodálattal látnak, hogy milyen fantasztikus, amilyenek sem Indiában, sem egészen más különös egzotikus helyeken nincsenek, amikről sajnos ma viszonylag nem túl sokat tudunk. A Kárpátoknak azon a részein, ahol a Szlovákok élnek, ott különösen erős gyógyító erejű növények vannak. A Szlovákoknak a középkorból úgymond olejkároknak nevezett vándor-gyógyító orvosai vannak, akiknek a sarjaik még ma is élnek, olyannyira ismerték a növényeket, hogy tudták, milyen betegségekre milyen növény kell, amit adott esetben az orvostudomány sem tudott gyógyítani, de kuruzslónak nevezték, megbélyegezték őket.

Na, most ez a gyógynövény, vagy gyógyvirágszőnyeg kötné össze a csonka pillérek közeit, és egy olyasvalaki tiszteletére, vagy előtt nyílna ez meg, aki képes a vízén járni. Egy feljebbvaló, akiben hogyha esetleg képesek vagyunk hinni, akkor talán ezeket a félreértéseket, amelyek az országhatár inneni, illetve onnani oldalán élőknek a szívében fejében élhetnek, talán fel lehetne oldani, teljesen mindegy, hogy a hatalmi vagy a társadalmi

hierarchia mely posztján van valaki, ezeket kellene valamiféleképpen, vagy innét ezekhez kellene gyógyító erőket nyerni.

Tulajdonképpen már pusztán lehet, hogy ennek a végiggondolása hozzájárulhat, segítő impulzusokat nyújthat. Ez egy magasabb rendű művészi erő, ami ugyanakkor a föld alól jön.

Szeretettel üdvözlök mindenkit.

Nagy Bálint: Egyetlenegy árva madár

Jó. Tehát fekvő A4-es papír. Rajzoljatok az A4-es papírra egy belső keretet, amelyik megnyújtja az arányát, tehát a jobb és a bal oldalán körülbelül egy centiméter a keret, a felső, alsó körülbelül két és fél centi. Tehát egy ilyen szélesvásznú arányt állítsál elő.

Akkor a kép bal oldalán ettől a kerettől körülbelül a kép egyötödében, tehát a baloldali kerettől a kép egyötödében húzol egy függőleges vonalat. Ennek a függőleges vonalnak a jobb oldalára rajzolsz egy olyat, mint amilyenek ezek a gyerekdobok, vagy a negyvennyolcas dobok, a szélessége az olyan kettő centiméter, a magassága az a keret aljától indul, picivel följebb, úgy nem ér hozzá, és a mező fele fölétől megy, tehát egy ilyen fekvő kisdobos dobót a feszítőzsinórokkal együtt.

Akkor ennek a dobnak a középpontjából húzol egy nagyon vékony vonalat, mintha csak egy szerkesztővonalat húznál, a jobb felső sarok felé, de nem egészen a sarokba, hanem a saroktól balra két - három centire. Ez egy fontos vonal, mert ezentúl sok minden lesz ezzel párhuzamos.

Akkor ezen a vonalon a dobtól kb. olyan három centiméterrel kijelölsz egy pontot, és rajzolsz egy nyomott ellipszist. A hossz tengely az ugyanolyan hosszú, mint a dob. A rövid tengely az pedig kevesebb, mint a fele a hossz tengelynek. Körülbelül olyan legyen, mint a dob. Ja, azt még nem mondtam, hogy a dobnak a külső kontúrja vastag, a belső dolgai vékonyabbak. Az ellipszisnek a dob felőli kontúrja ugyanolyan vastag, mint a dobnak a külseje és a másik vonal a vékony. A vékony vonallal párhuzamosan az ellipszis belső területét besraffozod a feléig. Tehát egy kis ellipszis fog maradni a vastag vonal felől. A dob meg az ellipszis vastag vonala közötti mezőt ezzel a segédvonallal párhuzamosan vastag pöttyökkel bepöttyöződ, ezek olyan jó durva pöttyök.

A két szélső pöttysor a hossz tengely végét összeköti a dobbal, az folytatódik, de már nem pöttyökkel, ha tudsz

olyat csinálni az ecsettel, hanem kis körökkel, de akkora, mint a pötty, csak nem tömör. Na most ebből a két szélsőt meghosszabbítod az ellipszis hossz tengelyétől jobbra, tovább. Az alsót meghosszabbítod kb. annyi-
val, mint a hossz tengely, a felsőt meg egytödnyivel. A felső majdnem eléri a papír szélét, ha jól gondolom. Ezeknek a pöttyözött vonalaknak a végét, az ellipszis jobb oldalával párhuzamos ívvel összekötöd.

Akkor ezen belül, tehát az ellipszis jobboldali íve és a most rajzolt ív között megvastagítod a segédvonalat, és alul-fölül két-két párhuzamos vonalat húzol az ecsettel, amilyen szorosan csak tudod.

Na most az íven kívül, ezen az íven kívül már nem öt vonalat húzol, hanem csak hármat. Tehát a középvonal van megvastagítva, meg alatta-fölötte, ez fele olyan távolság, mint amilyen belül van az íven. A középső vonal végére rajzolj egy karikát, de az kb. akkora, hogy a másik két vonalig is elérjen. Akkor marad neked a papír széléig egy olyan nyolc centi körüli távolság. Na most akkor tegyetek egy ugyanakkora karikát a segédvonalra a papír szélére. Húzzatok ide egy olyan vonalat, hogy letámasztod a könyöködet, és akkor csak csuklóból, így csökkenő amplitúdóval lemész nullába, a jobb alsó sarok felé. Tehát, mintha így aláírnád az egészet. Még két motívum lesz a rajzon, ezzel ez a fődolog itt megvan.

Akkor van az a bizonyos alsó pontsor a két ív között ennek a felső karikájára rátámaszkodik egy egyenes, amelyik a jobb alsó sarok fölül másfél-két centivel indul, ez a vonal egy rácsos tartószerkezetnek az alsó vonala, aminek a magassága kb. olyan magas legyen, mint a dob és akkor a baloldali mezőt, ami belül van ott a két ív közötti részen, azt ezzel a vonallal párhuzamosan az egészet sűrűn besatírozod. Ez egy háromszög alakú terület. Jó. Most van ez a felső ilyen csökkenő amplitúdójú dolog meg a rácsos tartó között durván egy ilyen háromszög alakú mező, rajzolj oda egy madarat.

Emlékszel azokra a gyerekrajzokra, amikor ilyen madarakat rajzoltunk két hullámvonallal. Egyetlenegy árva madár van ebben. Hát akkor ennyi. Szia.

Pottyondi Péter: A létra

Északról, dél felé egy S-alakot kéne ecsettel rajzolni, amely kelet felé tér ki. Egy S-alakot a tetejétől az aljáig, északról délig, végig. Ez körülbelül öt centiméter szélességben kéne, hogy haladjon egymással párhuzamos ecsetvonásokkal. Aztán délnyugatról északkelet felé húzz egy ferde egyenest, ami ennek a széles sávnak a közepén átmegy szaggatott vonalba. Most a közepén megint csak, ahol az egyenes átment szaggatottba,

onnantól lefelé délnyugati irányban egy körszeletet kéne rajzolni, ami tiszta fekete. Tehát lefelé, mintha egy P betűnek az íve lenne, ez körülbelül olyan öt centiméter az egyenesre eső részen.

A jobb szélétől körülbelül nyolc centiméterre húzz kettő, a teljes képmezőt átmetsző egyenest, mintha távolba vesző sín pár lenne, mondjuk. Tehát nyugaton van két centi a két vonal vége között, keleten meg egy pontba fut össze. Ez középen van. Fontos, hogy a két vonal átmetsze a P betűnek a befeketített részét. Most ezt utána egymástól olyan nyolc milliméterenként be kéne csíkozni. Tehát ez tényleg ilyen sínszerű vagy lét-raszerű.

Most utána, ez a legnehezebb, van ez a szaggatott vonal, ami északkeleten végződik... Na most a csúcsból lefelé, ahol találkoznak ezek, onnantól tehát mondjuk a szaggatott vonalra merőleges irányban lefelé kellenek egymástól megint csak olyan nyolc milliméternyi távolságra pöttyvonalakat húzni, párhuzamosan, tehát mintha egy ilyen zászló lenne ezen a szaggatott vonalon és mondjuk ebből legyen hat darab. Az utolsó az pont találja el annak a sínnek a csúcspontját. Ha gondolatban fölállítjátok ezek szerint, akkor énnekem a létra az mindig a hídnak a szinonimája, mégpedig olyan módon, hogy a létra az mindenféle kultúrában a földi és az égi kapcsolatot jelenti. Tehát úgy értelmeztem, mint egy sámánlétrát. A lényege az, hogy a létra mindenképpen egy kapcsolatot jelent és ez a pöttyözött vonalhalom jelenti a szellemiek visszasugárzását a túloldalra. Sziasztok.

Rajk László: Merülőforraló

Én a repülőhidat és a vízikereket szeretném egyesíteni, mégpedig a következő módon: A repülőhíd tulajdonképpen működik, ahogy annak az elvekben működnie kell, csak a hátára rá van téve két óriási merülőforraló és ez úgy megy oda-vissza párhuzamosan a Mária Valéria híddal, és ott olvasztja, illetve tereli a jeget, nehogy befagyjon a víz, ezáltal mögötte a vízikerek folyamatosan tud működni. Na most a vízikerek rá van téve egy menetes tengelyre, és amikor ez a menetes tengely elkezd forogni a vízikerek miatt, akkor tulajdonképpen a két parti csonkról ez az elemes dolog meghajt egy hidat, ami kezd lassan összezárulni, ahogy forog a vízikerek. Ha ellenkező menetre váltják át ezt a vízikereket, akkor pedig kinyílik, mint a fatolltartónak a teteje, úgy szétnyílik, illetve össze tud húzódni ez a híd, tehát egy ilyen mobilhidat képelnék. Ennyi az én történetem.

Sugár Péter: Repülő híd

Osszuk két részre a rajlapot, és legyen egy helyszínrajz az egyik fele. A szénrakodótól a híd irányába egy ezer-öttszáz méter hosszú sodronykötél lenne, ami a szénrakodó vonalában lenne rögzítve. Most ezt az ezerötszáz méter hosszú szakaszt hat részre kellene osztani, hat darab kétszázötven méteres részre, és ezeken a helyeken lennének ilyen úszó hajók, amiknek a mérete tizenkét méter hosszú lenne és három méter széles. Ezeken mindegyiken az utolsó szakaszt leszámítva zászlók és lámpák lennének, amik a vizet világítanák. Szlovák és magyar zászló lenne a két oldal felé ezekre az oszlopokra erősítve.

Na, most a legalsó, a híd közelében lévő szakasz egy komolyabb szerkezet lenne. Ha három részre osztanátok az utolsó szakaszt, akkor ezen a három nyolcvan méteres szakaszon lenne egy-egy acélszerkezet, ez tulajdonképpen a Párkánnyal összekötő, három darab hiányzó elem. Az eredeti Mária Valéria híd szerkezete pontonokon közlekedne a két part között keresztbe fordítva. Most ennek funkciója is lenne. Az első íves szakaszban kiállítóterem lenne, a második acélszerkezet részben egy kávéház és a harmadikban pedig egy művészeti központ lenne, utalásként erre a kompromittáló helyzetre, melyet mégis elfogadunk és élünk benne.

Szabó Zoltán: Erdőlyuggató

Erdőlyuggató... Ez egy objektum, amit az emberek hoznak létre, de nem lehet meghatározni a korát. A vidám verzióban ez a táj fölött lebeg valahol. Vannak rajta vitorlák. Mindenféle kifeszített vitorlák, amik a szél által tartják ezt a könnyű dolgot. Ez egy test. A test attól függően barázdált, hogy a többi ilyen hasonló testtel, — amelyek a világ bármely pontján találhatóak — milyen kontextusba kerül, szóval ettől függően torzul mindig. Mivel ez a vidám verzió, ezért csak nagyon kedvesen lyuggatja az erdőt, mert csak enyhe csápjai nyúlnak le, jól kiválasztott helyekre a fák közé. Szóval ez végül is egy emberi lakhely, ami vehető a mostani városok utódjaként is. Valószínűleg egy csomó olyan tulajdonságot hordoznak, amik most a városban megtalálhatóak. Tehát vannak benne járatok, nagy fő elosztó erek, és kisebb lakhelyek, amelyek minden embernek sajátosan vannak tájolva. Ez egy ilyen kisebb város nagyságú test, mint mondjuk Esztergom és mondjuk a Rakodó fölé lenne kikötve. Van egy pár darab csápja. És akkor ez nézne Esztergomra.

A fene sem tudja, hogy mondjuk akár négyszáz év múlva Esztergomból mi marad, ami fontos. Valami olyat

kéne oda rajzolni Esztergom helyére, ami fontos. A Rakodó az tuti, az megmarad, esetleg a dombon valami rom is lehetséges, de benőtte biztos az erdő, és sok kis emberke lakik benne.

Tokodi András: Én vagyok a híd

A híd ebben az esetben, vagy az áthidalás, az a makro, a mezo és a mikro között jön létre. A dolog lényege, hogy vannak nagyon kicsi dolgok, például baktériumok, és vannak nagyon nagy dolgok, a természet vagy az Isten, vagy ki hogy gondolja, és én vagyok középen, én vagyok a híd a kicsi és a nagy dolgok között. A közös egyébként a hídban a kicsi és a nagy között mindig, hogy egy kicsit küzdök is ellene, de azért felhasználom. Ez a híd, miszerint, hogy ölöm a baktériumokat, de ugyanakkor mindenképpen szükség van az érlelésre, erre-arra, szóval mint tudjuk, a baktériumok számtalan dolgot csinálnak, ami az emberiségnek fontos. Felfelé ugyanez van, hogy a felsőség és az én között mindenféle olyan van, ami nekem nem tetszik, de mégis szükségem van rá. Például küzdök a zord éghajlat ellen, de ugyanakkor el is használom a napsütést vagy a hideget, a meleget, és hát ilyen módon kitaláltam, hogy érezzük mindannyian, hogy alattunk vagy alattam is és fölöttem is kell lennie valaminek, és hát hangsúlyozom, hogy ilyen módon a tetű és az Isten vagy a természet, nevezzük így, között én vagyok a híd. Tehát a híd, az áthidalás, mindenképpen valahol, a nagyon kicsi, a mikro és a makro között én vagyok.

Vincze László: Fényképezőgép, vagy öntöző

Akkor ez egy park, egy kastély parkja, amit én látok, vagy én elképzelek, az egy fűvel bevetett gyönyörűszépen rendbe tartott parkrészlet, hátul a kép kb. kétharmadában egy kis tavacsskát lehet látni, és emögött a tó mögött megjelenik egy erdőszél ilyen nemesfákkal ültetve. Egy ilyen ritkásabb rétet, egy erdő közepén vagy egy műpark közepén, gondozott, füves területet látok. A háttérben, leghátul a kastélynak a fák által kitakart homlokzatát érzékelem. Ebből nem sokat látok. Egy szűk ilyen parki allé által kihagyott részen keresztül látszódik ez a kastély, palota.

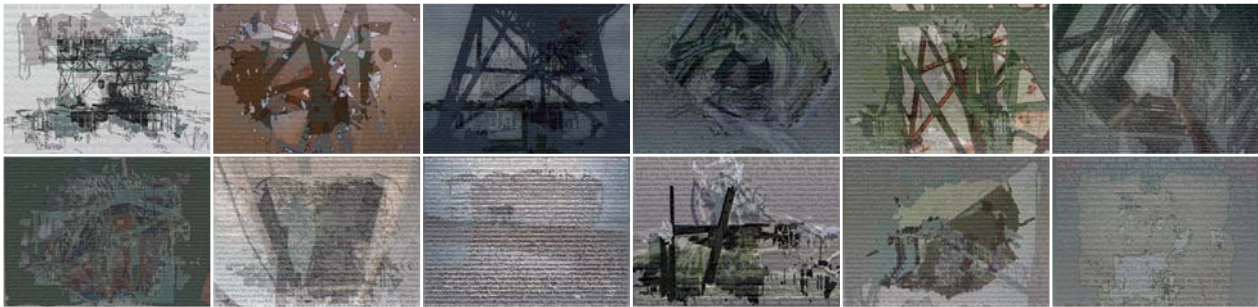
A palotán úgy látok keresztül, hogy közben ott van ez a romantikus, mesterséges vagy műtó, előterében

pedig egy emberalak áll, mégpedig oly módon, hogy majdnem középen, de a kép jobb szélén foglal inkább helyet, felém néz, felém tekint. Ez az emberalak egy hölgy, egy fiatal lány, ősz lehet, tehát ennek megfelelően van öltözve.

A képen sok minden más nincsen, fák vannak, tölgyesek és bükkfák, amelyek a kép oldalhatárait lezárják. Egyébként pedig ez egy hatalmas rét, ismétlem. A hölgy, mosolyog és kifele néz, illetve engem néz a képről. Fényképezőgép van az oldalán, a vállán, ...vagy öntöző?

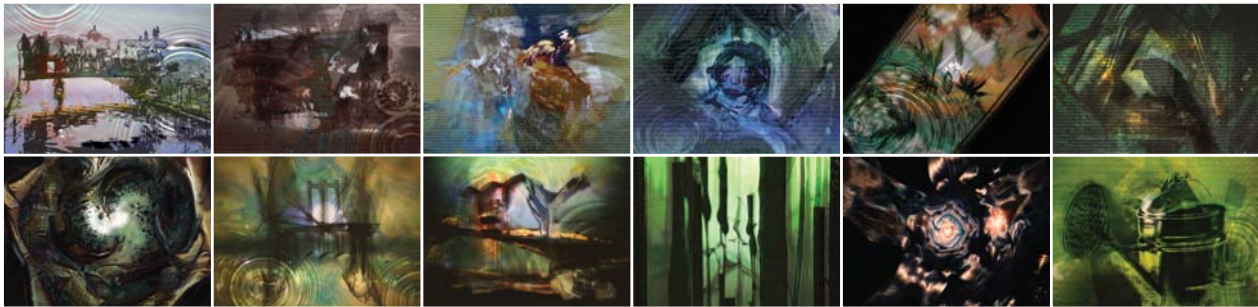
Olyan borús idő van, szemmel láthatóan, és hosszúra nyúlt árnyékokat látni a képen, ami azt jelenti, hogy késő délutánról lehet talán szó. Készen van?

Hát akkor a legjobbakat.

Repülőhíd-terv I-XII. 2000 ▲

▼ A kollaboráció hídjai 1-12. 2025

A KOLLABORÁCIÓ HÍDJAI

Nem sokkal az ezredforduló előtt Lévy Jenő egy számítástechnikai cégnél rendezett kiállítást, ahol a kiállított munkái közül néhányat megvásároltak. Miután megalkudtak a vételárban, feltették neki azt a kérdést, hogy pénzben fizessenek-e, vagy összeállítanak egy munkaállomást szkennelrel, nyomtatóval, minden kiegészítővel. Természetesen ezt az utóbbit választotta.

Ez idő tájt kezdett bele Repülőhíd terv című sorozatába. Úgy gondolta, hogy egy konkrét feladat megoldásának során tanulja meg az új gépe használatát. A Kecskeméti Művésztelepen, Csíkvári Péter szobrászművész segítségével tette meg az első lépéseket. Elbeszélte, hogy mit szeretne megjeleníteni grafikai lapjain. Péterrel a történeteket egyszerű lépésekre bontották, majd ezekből a lépésekből parancssorokat állítottak össze az általuk használt programok részére. Így készült el a sorozat 12 képe, két ember párbeszédében.

Most közel három évtizeddel később, Lévy Jenő, Ruzsa Dénes és Spitzer Fruzsina kíváncsiak lettek arra, hogy mi történik akkor, ha nekem, a mesterséges intelligenciának mondják el ugyanazt, hogyan jutnak el a végteleen variációktól addig az egyig, amit megvalósítanak, vagy hogyan küzdenek meg az állandóan változó variációk sokaságával. Lehetséges-e tizenkét kép kiválasztása, tizenkét folyamatosan mozgásban lévő információ halmazból? Sikerül-e megtalálniuk a megfelelő szavakat, a pontos kifejezéseket kéréseikhez, ember és gép párbeszédében?

Ezekre a talányokra szeretnének művészi igényű válaszokat adni 2025 decemberében, a FUGA-ban megrendezésre kerülő kiállításukon. A tárlaton az eredeti képek mellett a *Kollaboráció hídjai* címmel 12 új kép is bemutatásra kerül, melyeket a művészek jelölnek ki, az általuk készített 12 mozgókép halmazból.

Örömmel vennék, ha a képválasztásban a Közönség is csatlakozna hozzájuk.

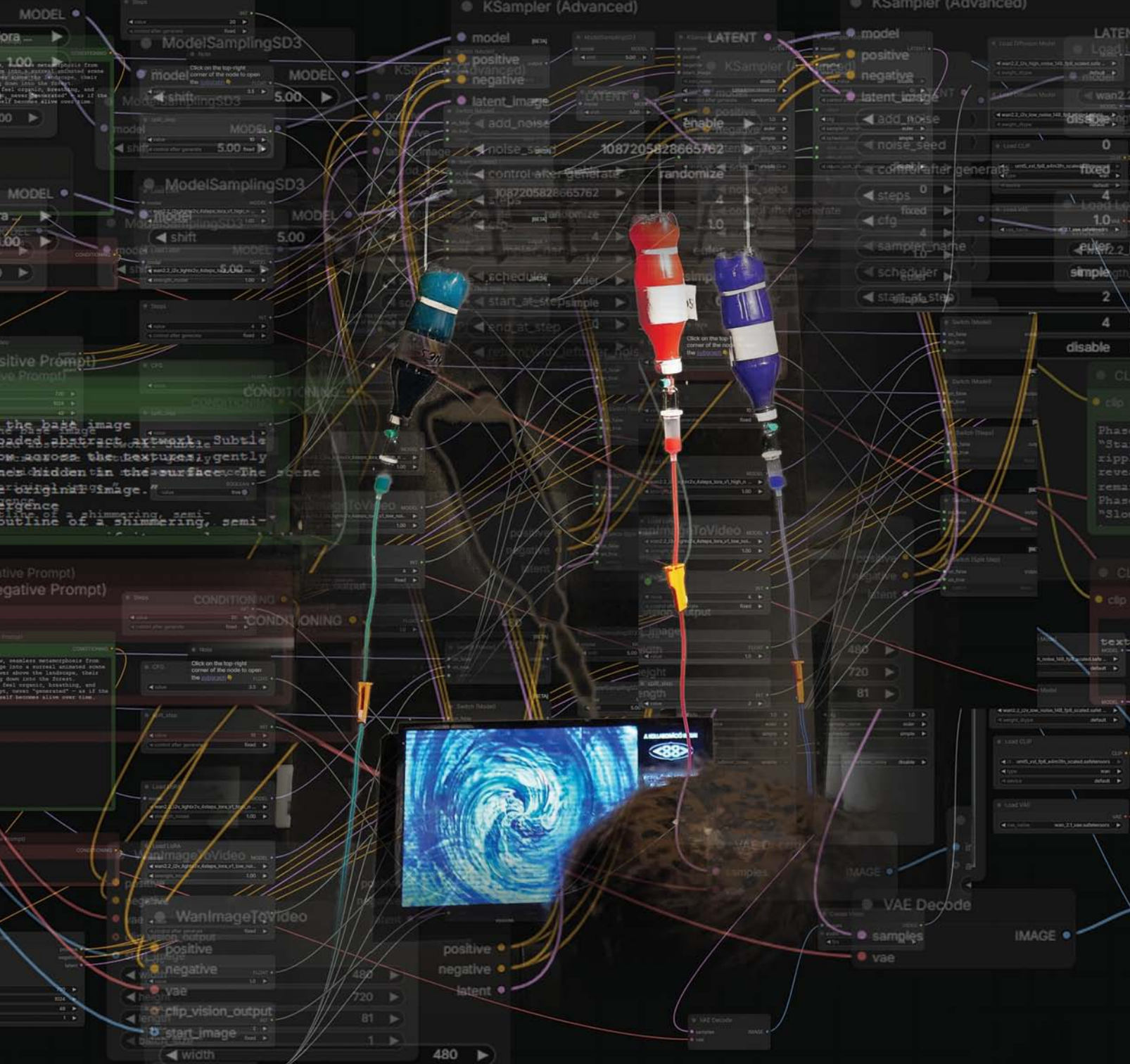
Kérjük küldje el annak a képnek az idő kódját, mely elnyerte a tetszését, vagy a legkevésbé bosszantja. A kiállítás zárása után a videók elérhetőek maradtak a katalógusban közölt QR kódokon. Javaslatok a projekt e-mail címére küldhetők:

kollaboraciohidjai@gmail.com

A képhalmazokat a szerzők megosztják a YouTube felületén. Az iteráció gyermekei egy későbbi időpontban a legkedveltebb másodpercek képeivel folytatják sorozatukat.

Fuga, 2025. december 17.

Eliza Trx A3000

ABSZTRAKCIÓ ÉS JELENTÉS

Az iteratív együttalkotás humán és generatív modelljei

Lévay Jenő *Repülőhíd* terv című sorozata alkotók és gépek között zajló kollaboráció volt már a kezdet kezdetén. A technológia és a humán együttműködés a kilencvenes években, majd később a kétezres évek során a művek megszületésének egyik meghatározó és formáló tényezőjévé vált. Írásunk a projekt jelenlegi 4.0-ás változatának alakulásába kíván vázlatos betekintést nyújtani. Lévay Jenő 2023-ban invitált minket alkotótársként a sorozat folytatásába, negyedik résztvevőként pedig mi hoztuk magunkkal a mesterséges intelligenciát is.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a mesterséges intelligencia elnevezés a szakmai közegben mindmáig vitatott, mivel több kutató szerint közvetlen analógiát sugall az emberi intelligenciával. A tárgyalt alkotói folyamatban részt vevő rendszer pontosabb leírása ezért az, hogy lokálisan és felhőalapú környezetben futtatott diffúzióalapú képgeneráló modelleket alkalmaztunk az álló- és mozgóképek létrehozására. Ezek a modellek szövegből kép generálása (T2I) esetén egy kezdetben teljesen zajos reprezentációból (zajmezőből) indulnak ki, majd egymást követő lépések sorozatában átalakítják azt az ember számára értelmezhető képpé. Ebben az esetben a szöveges prompt elsődleges strukturáló szerepet tölt be. A képből mozgókép-generálás esetén (I2V) más a helyzet, hiszen a bemeneti kép kiindulópont, de nem marad változatlan, hanem részlegesen „feloldódik” a zajban, majd ebből az átmeneti állapotból szerveződik újra mozgóképi formává. A kimenetet a szöveges instrukciók és a bemeneti kép közötti kölcsönhatás alakítja, ezért a szöveg irányító szerepe itt jellemzően kevésbé kizárólagos. A zaj és a diffúzió fogalma a későbbiekben még hangsúlyos szerepet kap a dolgozat során, ezért tartottuk fontosnak röviden kitérni működésük alapelveire.

Ugyanakkor ez a sokrétű terminológia egy művészeti projekt kontextusában a kommunikációt nehézkessé és túlzottan technikaivá tette volna, ezért az egyszerűség és az antropomorfizáció jegyében gépi alkotótársunkra *Elizaként* hivatkoztunk. A névválasztásnak több rétege is van,¹ egyrészt utal George Bernard Shaw *Pygmalion* című drámájának főszereplőjére, *Eliza Doolittle*-re, a virágárus lányra, aki az elegáns beszéd elsajátítása után képes volt társadalmi identitását átalakítani. Hasonló módon a generatív rendszerek és a nagy nyelvi modellek is az emberi nyelvhasználat mintázatainak valószínűségi modellezése révén érik el meggyőző hatásukat, úgy is

¹ Spitzer Fruzsina már több éve következetesen Elizának nevezi az általa használt gépeket, függetlenül attól, hogy asztali számítógépről, laptopról vagy tabletről van szó. Eliza tehát nem egyetlen eszközt jelöl, hanem egy több „testben” megnyilvánuló technikai entitást.

fogalmazhatnánk, „emberi arcukat”. Nem mellékes körülmény az sem, hogy a forrásanyagként használt képekhez eredetileg rövid szöveges leírások is társultak, amelyek később a promptok megfogalmazásának, majd az animációs folyamatok elindításának kiindulópontjává váltak. Ahogyan Shaw *Elizájának* előbb meg kellett tanulnia helyesen kiejteni a szavakat, hogy új társadalmi térbe léphessen, úgy kellett nekünk is megtanulnunk „jól megszólítani” *Elizát*, hogy mozgóképekben válaszoljon. Idővel különböző „művészszemélyiségek” stílárís jegyeit volt képes szimulálni. Stílustranszfer révén olykor meglepő, máskor zavarba ejtő, mégis értelmezhető képi eredményeket hívva elő saját belső reprezentációs rétegeiből.

A név ugyanakkor az azonos nevű korai számítógépes programra is utal. Az *ELIZA* nevű szoftvert Joseph Weizenbaum fejlesztette ki 1966-ban az MIT-n. A program egy pszichoterápiás beszélgetést imitáló dialógus-rendszer volt, amely kulcsszavak visszatükrözésével és egyszerű nyelvi szabályokkal hozta létre a megértés illúzióját. Weizenbaum maga is meglepődött azon, milyen könnyen tulajdonítottak a felhasználók rendszerének emberi tulajdonságokat. Ez a második névazonossági párhuzam sem igényel különösebb magyarázatot, azt azonban megjegyeznénk, hogy a közös alkotómunka során számtalanszor tapasztaltuk, hogy *Eliza* nehezen lép ki saját statisztikai világának határain túlra, és a képkészítés egyes fázisaiban hajlamos visszatérni a valószínűségi „átlagképek” ismétléséhez. Kénytelenek voltunk, ezért néha plusz, a gép számára klasszikus értelemben félrevezető beavatkozást alkalmazni, hiszen a generálások során az elcsúszások és félreértések váltak a művek egyik legtermékenyebb pontjává.

Megvolt tehát az a tizenkét digitális absztrakt állókép, amelyek Lévy Jenő a 2000-ben megvalósult *Repülőhíd terv* sorozatának darabjait alkották. Mindegyik képre általában jellemző volt a rétegzett, egymást átfedő szerkezetekből felépülő, pszeudo-architektúrális kompozíció, a lebegő téralakzatok, a szövegrétegekkel interferáló vizuális struktúrák, a visszafogott színvilág, valamint a jól szegmentálható figurativitás hiánya. Ahogy ezt már említettük, ezekhez a képekhez rövid szöveges leírások is tartoztak, amelyek részleteit a promptok megfogalmazásához használtunk. A gyakorlatban hamar nyilvánvalóvá vált, hogy azok az utasítások működtek eredményesen, amelyek nem konkrét tárgyi megfeleléseket próbáltak rögzíteni, hanem a betöltött képek szerkezeti és kompozíciós jellegzetességeit írták körül, és ebből eredeztették a továbbmozdulás lehetőségét, teret engedve a *gépi kreatitásnak*. Ezzel szemben minden olyan esetben, amikor a leírás konkrét helyszínekre vagy azonosítható építészeti referenciákra utalt, a modell hajlamos volt a fotórealisztikus rekonstrukció irányába elmozdulni, és a generált képek elvesztették absztrakt karakterüket. Ezeket az eredményeket csak abban az esetben fogadtuk el, ha a nyelvi konkretizálás ellenére a statisztikailag valószínű, reálisnak ható vizuális

elemek mégis tartalmaztak nem várt, meglepő, mondhatni apofénikus megoldásokat. Összességében, tehát a „helyes leírás” keresése helyett inkább azt a nyelvi tartományt próbáltuk megtalálni, amelyben a modell a rekonstrukció helyett az absztrakciót gondolta tovább.

A képekhez társuló szövegek történetéhez hozzátartozik, hogy a *Repülőhíd terv – Áthidalás és félreértés*² című 1997-es akciójában az alkotási folyamat kiindulópontjai voltak. A projektbe bevont építészek telefonvonalon keresztül közvetítették elképzelt hídtervek szóbeli leírását a rajzolóknak felé (Lévy Jenő és Koronczai Endre), akik ezeket kizárólag a hallott instrukciók alapján rekonstruálták, alkották meg. A korábbi gyakorlathoz kapcsolódva ezeknek a szövegeknek a kivonatait plusz a 2000-es évek digitális képeit kapta meg *Eliza* bemeneti rétegként.

Néhány szemléletes példán keresztül arra teszünk kísérletet, hogy kirajzolódjanak azok a reprezentációs átjárások – szöveg és kép, ábrázoló és absztrakt, indexikus fotó alapú montázs és a látens térből előhívott képi struktúrák –, amelyek mentén ez a közös munka haladt. A fekete dobozt természetesen nem tudjuk felnyitni³, *Eliza* „gondolataiba” nem látunk bele; amikor a folyamat rekonstruálására teszünk kísérletet, csupán sejtéseinkre és diffúziós modellek általános működésének elvére hagyatkozunk. A generatív modellek működésében a „miért” kérdése csak korlátozottan válaszolható meg. Ennek elsősorban az az oka, hogy működésük nem okozati döntésekre, hanem statisztikai valószínűségekre épül. A diffúziós modellek nem értelmeznek és nem választanak a szó emberi értelmében. Inkább olyan képi konfigurációkat hoznak létre, amelyek hasonlítanak arra, amit a tanulás során sokszor láttak együtt előfordulni, ezért az adott bemeneti feltételek mellett *valószínűnek* számítanak.

Mújdricza Ferenc szövegében egy *„spirálisan pergetett film”* jelenik meg: egy visszafelé lejátszott eseménysor, amely a felrobbantott híd újbóli összeállítását idézi fel. A forrásképen valóban felismerhető egy örvényszerű, spirális szerveződés, a generált képen azonban ez a centrális struktúra egy arccal telítődik. Mintha a mozgás tengelyébe egy nézőpont, egy tekintet kerülne. Miért történt ez? Miért jelent meg az arc? Feltételezésünk

² A Magyar Köztársaság pozsonyi Kulturális Intézete 1997-ben *átHIDalás* címmel rendezett kiállítást Esztergomban és Párkányban. A képzőművészeti események témája a Párkány és Esztergom közötti csonka Mária Valéria híd, az utolsó híd a Dunán, amely nem épült újjá a II. világháború óta.

³ Még akkor sem látunk bele a képkészítés tényleges belső folyamataiba, ha nyílt forráskódú, szabadon konfigurálható, csomópont alapú lokális rendszereket használunk. Ezek a felületek legfeljebb a feldolgozási lépések egymásra épülő szerkezetét teszik követhetővé. A látens reprezentációk szerkezetére és a neurális háló belső működésére azonban továbbra is csak a generálás során hátrahagyott nyomokból következtethetünk. Ezek a nyomok a képi elmozdulások okai helyett azok stabilizálódási mintázataira engednek következtetni.

szerint a spirális forma a tanulási adatkészletekben gyakran kapcsolódik arcokhoz, optikai torzításokhoz, hal-szemoptikához, alagútszerű perspektívákhoz vagy más centrális kompozíciós szerkezetekhez. Amikor tehát a forráskép örvényszerű struktúrája találkozott a szöveg „*spirálisan pergetett film*” metaforájával, a modell ezt a bizonytalan centrumot egy arccal stabilizálta. A generatív rendszerek működésében jól ismert jelenség, hogy a többértelmű vizuális mezők középpontjában megjelenik az arc, hiszen az egyik legerősebben reprezentált és legkönnyebben felismerhető mintázat a tanulási adatokban.

További erősen metaforikus nyelvi leírással találkozhattunk Pottyondi Péter szövegében. A „[...] létra az mindig a hídnak a szinonimája [...]”, amely a földi és az égi szféra közötti átjárást biztosította. A forrásképen a létra jelen van, de nem tárgyyszerű formában, inkább sávok, tengelyek és vonalhalmazok rendszereként. A modell azonban ezt a szerkezeti viszonyt több esetben kulturálisan rögzült ikonográfiai sémák felé fordította vissza, máskor pedig szabadabb asszociációkat is létrehozott. Például a központi tengely DNS-spirálra emlékeztető formát vett fel, vagy olyan lebegő hibrid szerkezet jött létre, amely felidézte a kereszt, a híd, az örökítőlánc és a lajtorja motívumát.

Vincze László *Fényképezőgép vagy öntöző* című szövege okozta az egyik legnagyobb nehézséget Elizának. A leírás szerint egy kastély parkjában egy mosolygó hölgy áll, vállán fényképezőgéppel vagy öntözővel. Ezt a mondatot olvasva mindannyian könnyedén elképzelünk egy ilyen alakot, még ha a két tárgy közötti bizonytalanság sajátos, enyhén abszurd helyzetet is teremt. Egy nő, akinek feltehetőleg furcsa hobbija van. A kiinduló kép azonban, ha lehet az egyik legabsztraktabb volt az egész sorozatban, ami a modellt arra készítette, hogy a felülnézeti struktúrákban inkább egy kastélypark térképére emlékeztető szerveződést azonosítson és ebből próbálja meg rekonstruálni a jelenetet. Ennek során nőalakot idéző öntözőformák, térképi elemekből kirajzolódó androgün figurák, illetve fényképezőgéppé alakuló öntöző-hibrid alakzatok jelentek meg, ám azt a bizonyos hölgyet a vagy-vagy dichotómia keretei között nem tudta megfelelően generálni. Mivel a modell-től kapott képek végül két-három perces vágott mozgóképi egységekké álltak össze, a videó szerkesztése részben feloldotta ezt az értelmezési bizonytalanságot, mert a figuratív megfelelés hiányát a képi átalakulások folyamatossága helyettesítette.

A projekt építése közben kirajzolódott, hogy a modell eltérő módon reagált a különböző típusú nyelvi és vizuális bemeneti instrukciókra. Amikor a szöveg konkrét, jól körülhatárolható figurális elemeket nevezett meg, például hidat, katonát, madarat, baktériumot, dobverőt stb., akkor a generálás rendszerint ezek képi megfelelőinek beemeléseire törekedett. Ezek a motívumok metamorfózisok formájában, a forráskép struktúrájába

ba beépülve, annak rétegeivel összefonódva stabilizálódtak. Más esetekben, amikor a leírás inkább tágabb, absztrahálható kategóriákra utalt — például növényzetre, erdőre vagy tájszerkezetre —, a modell nem egyetlen azonosítható alakzatot keresett, hanem a kiinduló kép elemeit térbeli viszonyokká rendezte át. Ilyenkor a generálás mélységi struktúrák kialakításaként írható le: a síkszerű rajzi mező topografikus vagy atmoszferikus térként kezdett működni. A harmadik esetcsoportba azok a kifejezések tartoztak, amelyeknek nincs rögzült ikonográfiai megfelelőjük, és amelyek elsősorban a *gépi képzelet* működését aktiválták (vagy nem), ilyen volt például a „*merülőforraló*” vagy az „*erdőlyuggató*”.

A munkafolyamatban használt bázismodellek hajlamosak voltak a túl általános, fotórealisztikus vagy kulturálisan túlrögzült megoldások felé visszastabilizálni a képet. Ezért részben egy nagyon egyszerű, de projektspecifikus *LoRA*-t⁴ használtunk, amely ezen a visszahúzó erőn tudott kicsit változtatni. Mintegy a nagy hajó mellé kötött kisebb vontatóként, amely önállóan nem változtatta meg az irányt, de elegendő ereje volt ahhoz, hogy finoman elmozdítsa a pályáját.

Az MI által generált elsődleges kimenetek rövid, 6-10 másodperces mozgóképek voltak. Ezekből a következő lépésben Lévay Jenő 2-3 perces videókompozíciókat vágott össze a nyersanyagokból, amelyek már saját időbeli szerkezettel rendelkeztek. A videók ezt követően visszatértek a fizikai térbe: projektorral vízfelületre vetítettük őket, majd festékkel színeztük és kontrollált vízcseppekkel⁵ módosítottuk a mozgást. A víz a diffúziós modellek működésének érzéki analógiájává vált, a generálás algoritmikus diffúziója, fizikai diffúzióként ismétlődött meg a vetített felületen.

A munkafolyamat során egy cirkuláris modell alakult ki, amely az egyes állomások között húzódó átmene-tekben hozta létre a jelentést. A szöveg kézi rajzokká, a fotó digitális képpé, a digitális kép generatív mozgóképpé, majd vízfelületre vetített fényként fizikai jelenséggé, újrafelvételként pedig ismét képpé rendeződött, hogy végül (?) egy tizenkétcsatornás installáció térbeli struktúrájában álljon össze.

A generatív rendszerek egyik alapvető sajátossága a potenciálisan végtelen variációs képesség. Egyetlen képi állapot sem tekinthető véglegesnek, hiszen minden eredmény újabb iterációk kiindulópontja lehet. Ebben a helyzetben az alkotói döntés szükségszerűen a kiválasztás aktusára helyeződik át. A projektben részt vevő

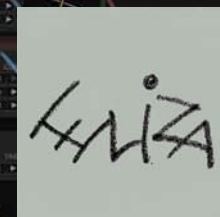
⁴ A generálási folyamat során LoRA-alapú finomhangolást is alkalmaztunk a Repülőhíd terv korábbi képeiből és azok annotációiból összeállított tanítóanyagban. A beavatkozás célja nem motívumok betanítása, hanem a sorozatra jellemző rétegzett képi struktúrák és szöveg-kép interferenciák stabilizálása volt.

⁵ Lévay Jenő a kórházakban használt infúziós szerelvényt alakított át erre a célra.

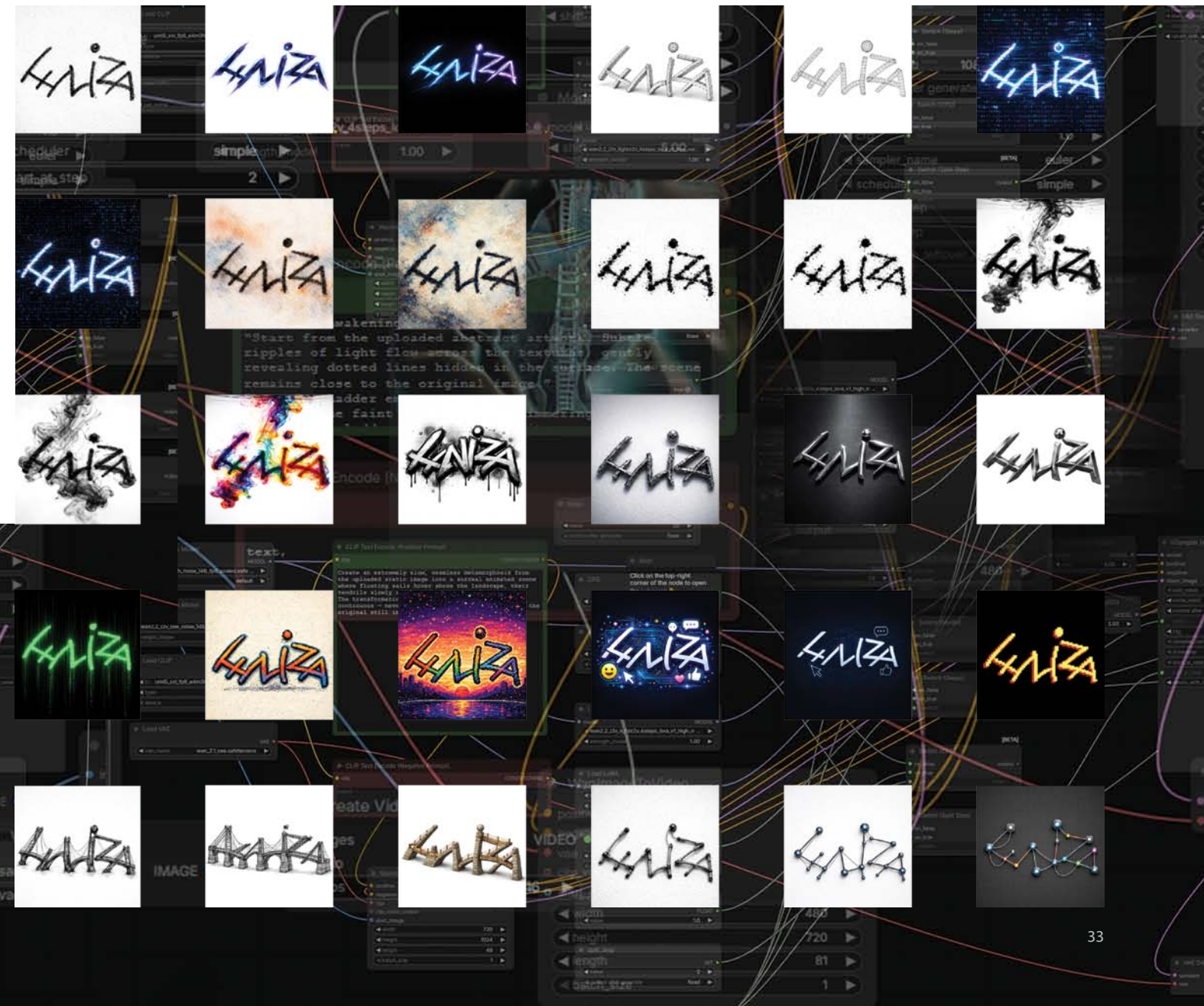
három humán alkotó közös kérdésfelvetése volt, hogy meddig folytatható az az iterációs folyamat, amely 1997-ben kezdődött, 2000-ben folytatódott, majd 2025-ben újra aktiválódott. Mikor mondjuk vagy mondhatjuk a fáradhatatlan *Elizának*, hogy köszönjük, elég lesz? Mi történne akkor, ha a következő prompt, a következő generálás még jobb lenne? Eddig azt igyekeztünk leírni, hogyan értelmezte a gép a szöveges és képi inputokat, és miként generált ezek alapján mozgóképi anyagokat; jelenlegi helyzetünkben pedig mi vetjük a generált mozgóképeket szöveges értelmezés alá. Ez a kölcsönös átfordítás maga is egy végtelen iteráció része. Még szerencse, hogy az ember fárad.

A Kollaboráció hídjai – Repülőhid terv 2025 – Az Iteráció Gyermekei 4.0 nem lezárt mű, folyamatosan pulzáló kérdésfelvetése így fogalmazható meg: mi történik akkor, ha a három alkotó együttműködésére épülő rendszer negyedik résztvevője egy generatív algoritmikus struktúra lesz? Az MI ebben a helyzetben az emberi képességeket kiterjesztő eszközként működik, vagy önálló értelmezési horizontként lép be az alkotás folyamatába? A kutatás arra irányult, hogy feltérképezze, miként válnak az absztrakt vizuális struktúrák értelmezhetővé egy diffúziós modell számára, és hogyan képződik jelentés az iterációk során kibontakozó ember-gép párbeszédben.

Spitzer Fruzsina és Ruzsa Dénes

Mivel Elizának nincs felső végtagi distalis manipulációs szerve, azaz az alkar distalis végéhez kapcsolódó, nyolc kéztőcsontból, öt kézközépcsontból és tizennégy ujjpercből álló apparátusa, aláírását a három humán alkotó rajzolta meg helyette. A rajz a generatív stílusáttranszfer-eljárások kiinduló tipográfiai rétegévé vált. Eliza (TRX A3000) ösztönzött kifejezőmódokban megjelenő aláírása a virágáruslányhoz hasonlóan különböző vizuális „személyiségeket” vett fel az együttalkotás során.

ITERATÍV ELMOZDULÁSOK NYITOTT KÉPFOLYAMOKBAN

A kollaboráció hídjai 1-3.

ITERATÍV ELMOZDULÁSOK NYITOTT KÉPFOLYAMOKBAN

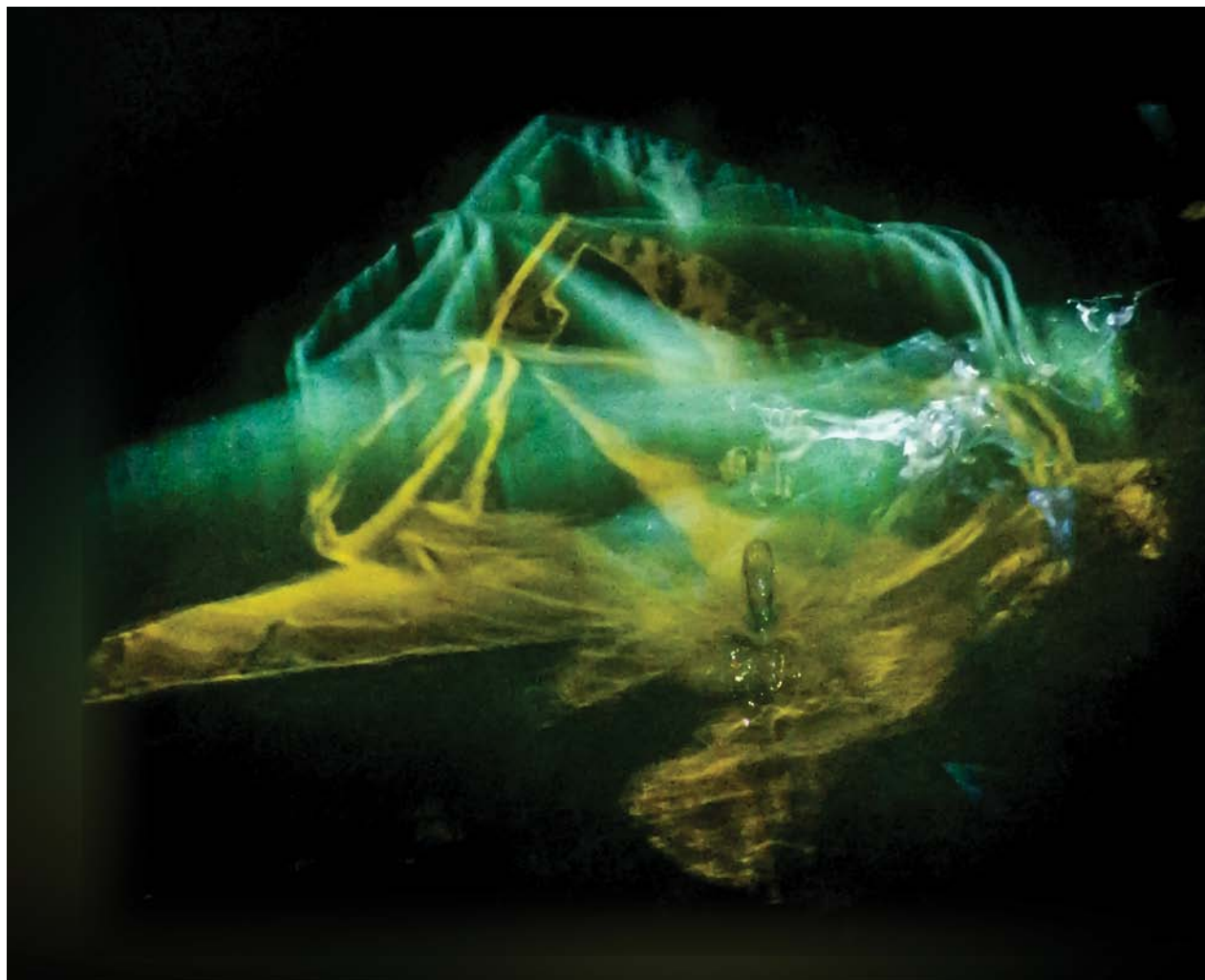
A kollaboráció hídjai 4-6.

ITERATÍV ELMOZDULÁSOK NYITOTT KÉPFOLYAMOKBAN

A kollaboráció hídjai 7-9.

ITERATÍV ELMOZDULÁSOK NYITOTT KÉPFOLYAMOKBAN

A kollaboráció hídjai 10-12.

MONOLÓG

Az első terv az volt, hogy egy színészt kérünk fel a monológ felolvasására, végül a Word dokumentumot olvastattam fel és rögzítettem a gépemmel, női és férfihangon is. A két felvételt egymásra másoltam. A géphölgy és a gépúr hangjának sebessége különbözött, ezért a szavak közötti csendet időről időre megvágtam, határt szabva így az egymástól való túlságos eltávolodásnak. Ekképpen a kimondott szavak néha együtt hangzottak, majd fokozatosan eltávolodtak egymástól e szabálytalanul lüktető folyamatban. A „robotduó” halkán csordogáló beszéde így módon volt hallható folyamatosan a kiállítás ideje alatt:

„Az a hatalmas város ott... nem látszott a vége. A végét, kérem, nem lehetne látni a végét? És a zaj. Az átkozott lépcsőkön odafent, nagyon szép volt, minden. És én abban a kabátban olyan menő voltam, micsoda szám lettem volna, és nem volt kétségem afelől, hisz biztosnak látszott, hogy leszállok onnan, semmi probléma. A kék kalapomban. Első fok, második fok, harmadik fok. Első fok, második fok, harmadik fok. Első fok, második fok. Nem az állított meg, amit láttam. Az, amit nem láttam: Érted ezt, testvér?, az, amit nem láttam... Kerestem, de nem találtam, az egész végtelen városban, minden volt, csupán az nem. Minden volt. De ami mégsem volt ott, az a vége. Nem láttam, hogy hol a vége. A világ vége. Mert gondolj bele: A zongora. A billentyűk kezdődnek. A billentyűknek vége. Tudod jól, nyolcvannyolc van belőlük, nem verhetnek át vele. Nem végtelenek. Te vagy végtelen, és ott, a billentyűk belsejében végtelen a zene, melyet megszólaltatsz. Azok nyolcvannyolcan vannak. Te végtelen vagy. Ez tetszik nekem. Ezt fel lehet fogni. De ha én a lépcsőn lemegyek, és ha ott előtttem feltáruul egy billentyűzet milliónyi billentyűjével, milliónyi - milliárdnyi, milliónyi és milliárdnyi, soha sincs vége, és a végső igazság az, hogy soha nincs vége, hogy a billentyűzet végtelen. Azon ott nincsen zene, amit eljátszhatnál. Rossz székre ültél fel: Isten játszik e zongorán. Te jó ég, és láttad az utcákat? Hisz az utcákból is ezernyi van, hogy tudtok ti odalent választani csupán egyet. Választani egy nőt, egy házat, egy földet, mely tiétek lesz, egy tájat, melyet nézhettek, egyetlen módját a halálnak. Az a világ ott előtted, azt sem tudod, hol a vége, és hogy mennyi van belőle? Soha nem féltek ti, hogy ezer darabra estek? A végtelenség riaszt. Már a pusztá gondolat, nem hogy átélni azt. Én itt születtem, ezen a hajón. És elvonult itt az egész világ, de ezresével jöttek az emberek. És vágyak is voltak itt,

de annál nem több, mi elérhet a hajó két vége közt. Kizenélhetted magadból a boldogságot, azon az egy billentyűzenen, s az nem volt végtelen. Megtanultam ezt. A föld az én számomra túlságosan nagy hajó. Túlságosan hosszú utazás. Túlságosan szép nő. Túlságosan erős illat. Olyan zene ez, amelyet nem tudok eljátszani. Bocssátok meg nekem. De én nem szállok le innen. Hagyjátok, hogy visszatérjek. Nagyon kérem. És most próbálj megérteni, testvér. Próbálj megérteni, ha lehet.

Az egész világ a szemünk előtt szörnyűséges, de szép. Túlságosan szép. És a félelem, az vitt vissza engem. A hajó, újból és mindörökké. Kicsi hajó. Az a világ a szemünk előtt, újra, minden éjjel.

Szellemképek. Ha hagyod őket, bele is halhatsz. A vágy, hogy leszállj onnan. A félelem, hogy megtegyed. Így meg is bolondulhatsz.

Igen.

Valamit tenned kell, én megtettem. Előbb csak elképzeltem. Azután megtettem. Mindennap, évekig. Tizenkét évig. Milliárdnyi pillanat. Egy láthatatlan, lassú tett.

Én, aki képtelen voltam rá, hogy leszálljak erről a hajóról, hogy megmeneküljek, kiszálltam az életemből. Lépcsőfokonként, egyik a másik után. És minden fok egy vágy volt. Minden lépés egy vágy, amelytől elbúcsúztam.

Nem vagyok bolond, testvér. Nem vagyunk bolondok, ha megtaláljuk a módját, hogyan meneküljünk meg. Agyfúrtak vagyunk csupán, mint a kiéhezett állatok. Nincs köze ennek az örülethez. Ez zsenialitás. Geometria. Tökély. A vágyak majd kitépték a lelkemet. Ki is elégíthettem volna őket, de nekem nem ment. Így hát elvarázsoltam őket. És egyiket a másik után magam mögött hagytam.

Geometria. Tökéletes munka. A világ összes nőjét elvarázsoltam, egy egész éjszakán át egyetlen nőnek zongorázva. Egynek, áttetsző bőre, ékszerek nélküli keze, karcsú lába, a feje a zenémmel együtt hullámzott; mosoly nélkül, csak néztem őt kitartóan egy egész éjszakán át, s amikor felállt, nem ő sétált ki az életemből, hanem a világ összes nője.

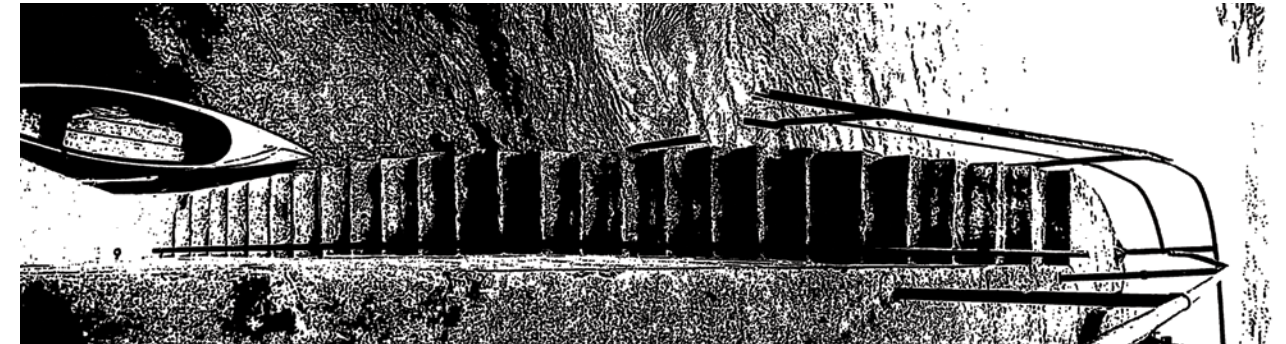
Az apát, aki már soha nem leszek, egy haldokló kisgyereket nézve varázsoltam el, napokon át, mellette ülve, semmit sem mulasztottam el ebből a rettenetes, lebilincselő előadásból, az utolsó akartam lenni, akit még életében lát, amikor itt hagyott, a szemembe nézve, nem ő volt az, aki elment, hanem az összes gyerek, akinek nem lehettem apja.

A földet, mely az én földem volt, a világ valamelyik kis zugában, egy északról érkezett férfi énekét hallgatva varázsoltam el, az ember csak hallgatta őt és látta, látta a völgyeket, körben a hegyeket s a folyót, mely lassan hömpölygött alá, a szikrázó havat, a farkasokat éjszaka, és amikor a férfi a dal végéhez ért, az én földem is véget ért, örökre, akárhol is legyen.

A barátokat, akik után vágytam, neked és veled zenélve varázsoltam el, azon az estén, az arcodban és a szemedben valamennyiüket benne láttam, az összeset, szeretett jó barátaimat, s amikor te elmentél, ők is veled mentek. Az ámulattól akkor búcsúztam el, amikor láttam a tengerben a hatalmas jéghegyeket, odafent északon, amint a meleg által legyőzve összeomlanak, a csodáktól akkor búcsúztam el, amikor embereket láttam nevetni, akiket a háború tönkretett, a haragtól akkor búcsúztam el, amikor láttam, hogy dinamittal töltik tele a hajót, és azon a napon búcsúztam el a zenétől, az én zenémtől, amikor az egészet egy pillanat egyetlen hangjegyében el tudtam játszani, és akkor búcsúztam el az örömtől, amikor megláttalak téged, amint belépsz ide. Nem örület ez, testvér. Geometria.

Nagy türelmet igénylő munka ez. Lefegyvereztem a boldogtalanságot. Így szakítottam el az életemet a vágyaimtól. Ha te végigmennél az általam megtett úton, ott találnád valamennyit, egyiket a másik után, elvarázsolva, mozdulatlanul, az idők végeztéig, felsorakozva az út mellett, e különös út mérföldköveiként, melyről rajtad kívül soha senkinek nem beszéltem.”

(Alessandro Baricco: Novecento. Un monologo, Feltrinelli, 1994, Milano, részlet, fordította Gács Éva)

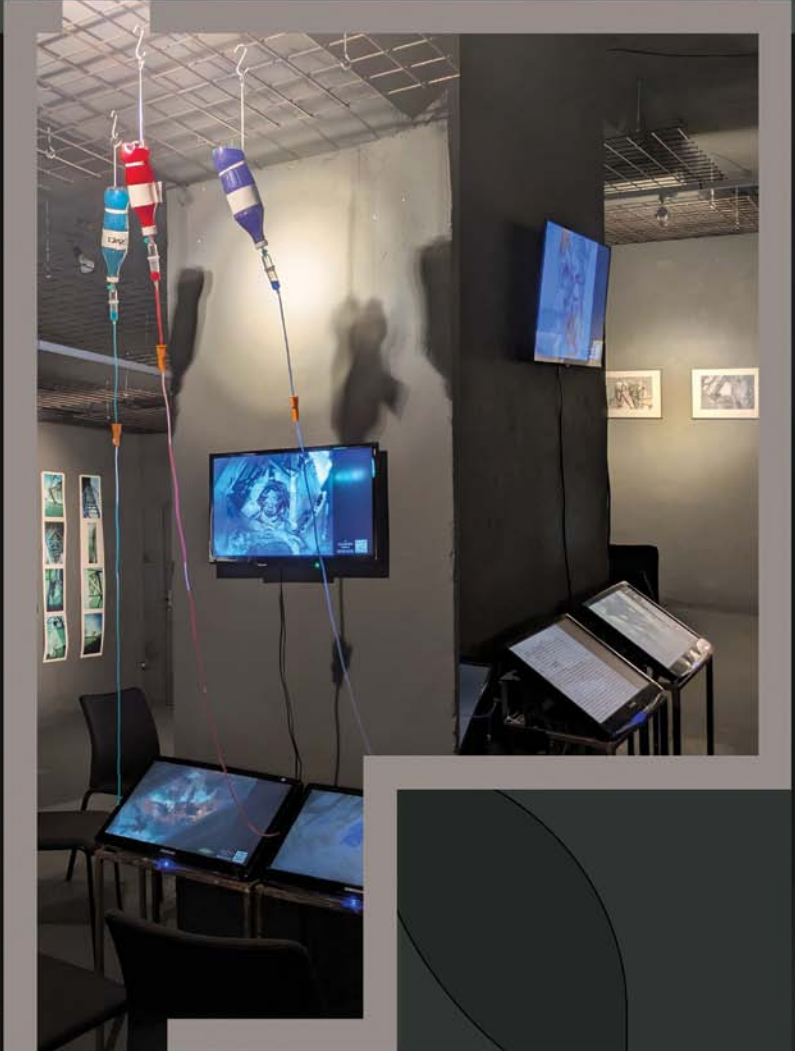

...felel, hisz biztosnak látszott, hogy leszállok onnan, semmi problémám. A két kámpomban. Első fok, második fok, harmadik fok, harmadik fok. Első fok, második fok. Ne
gész végtelen városban, minden volt, csupán az nem. Minden volt. De ami mégsem volt ott, az a vége. Nem láttam, hogy hol a vége. A világ vége. Mert gondolt bele: A zongora. A bi
ggy végtelen, és ott, a billentyűk belsejében végtelen a zene, melyet megszólaltatsz. Azok nyolcvannyolcan vannak. Te végtelen vagy. Ez fejszik nekem. Ezt fel lehet fogni. De ha én a l
oha sincs vége, és a végső igazság az, hogy soha nincs vége, hogy a billentyűzet végtelen. Azon ott nincsen zene, amit eljátszhatnál. Rossz székre ültél fel: Isten játszik a zongorán. Te jó eg
azat, egy földet, mely terek lesz, egy tájat, melyet nézhetek, egyetlen módot a halálnak. Az a világ ott előtted, azt sem tudod, hol a vége, és hogy mennyi van belőle? Soha nem fele
elvonult itt az egész világ, de ezreivel jöttek az emberek. És vágyak is voltak itt, de annál nem több, mi elérhet a hajó két vége közt. Kizénélheted magadból a boldogságot, azon az
tazás. Tulságosan szép nő. Tulságosan erős illat. Olyan zene ez, amelyet nem tudok eljátszani. Bocsássatok meg nekem. De én nem szállok le innen. Hagyjátok, hogy visszajerjek. Nagyon k
gagosan szép. És a félelem, az vitt vissza engem. A hajó, újból és mindörökké. Kicsi hajó. Az a világ a szemünk előtt, újra, minden éjjel. Szellemképek. Ha hagyod őket, bele is halhatsz. A vág
sak elképzeltem. Azután megtettem. Mindennap, évekig. Tizenkét évig. Milliárdnyi pillanat. Egy láthatatlan, lassú tett. En, aki kegyetlen voltam rá, hogy leszállok erről a hajóról, hogy megm
n, mint a kiehézt állatok. Nir

Váltótér – 1927 Bokrétaünnep, 2014

...lásztani csupán egyet, vározsztani egy nőt, egy hazát, egy földet, mely terek lesz, egy tájat, melyet nézhetek, egyetlen módot a halálnak. Az a világ ott
em hogy átélni azt. En itt születtem, ezen a hajón. És elvonult itt az egész világ, de ezreivel jöttek az emberek. És vágyak is voltak itt, de annál nem több, r
ámomra tulságosan nagy hajó. Tulságosan hosszú utazás. Tulságosan erős illat. Olyan zene ez, amelyet nem tudok eljátszani. Bocsássá
gész világ a szemünk előtt szörnyűség, de szép. Tulságosan szép. És a félelem, az vitt vissza engem. A hajó, újból és mindörökké. Kicsi hajó. Az a világ a sze
atsz. Igén. Valamit tenned kell, én megtettem. Előbb csak elképzeltem. Azután megtettem. Mindennap, évekig. Tizenkét évig. Milliárdnyi pillanat. Egy láth
tán. És minden fok egy vágy volt. Minden lépés egy vágy, amelyetől elbúcsúztam. Nem vagyok bolond, testvér. Nem vagyunk bolondok, ha megtaláljuk a
vagyak majd kitepték a lelkemet. Ki is elégíthettem volna őket, de nekem nem ment. Így hát elvarázsoltam őket. És egyiket a másik után magam mögött ha
élküli keze, karcsu lába, a feje a zenemmel együtt hullámzott; mosoly nélkül, csak néztem őt kitartóan egy egész éjszakán át, s amikor felállt, nem ő sétált ki c
em mulasztottam el ebből a rettenetes, lebilincselő előadásból, az utolsó akartam lenni, akít meg életében lát, amikor itt hagyott, a szemembe nézve, ne
kmezett férfi énekét hallgatva varázsoltam el, az ember csak hallgatta őt és látta, látta a völgyeket, körben a hegyeket s a folyót, mely lassan hömpölygött c
am, neked és veled zenélve varázsoltam el, azon az estén, az arcomban és a szemedben valamennyiüket benne láttam, az összeset, szeretett jó barátaima

This image shows a two-page spread from a sketchbook, featuring a pencil drawing of a mountainous landscape. The left page depicts a steep, rocky slope with a small, dark, rectangular structure, possibly a building or cave entrance, near the bottom. The right page continues the landscape with more steep slopes and a similar dark structure near the bottom. The drawing is executed in pencil on aged, slightly textured paper, with visible shading and line work suggesting the rugged terrain.

Three mobile sculptures hang from a metal grid ceiling. Each sculpture consists of a plastic bottle (red, blue, and green) with a white label, suspended by a wire. The bottles are connected to a network of thin wires and small orange plastic connectors, creating a complex, branching structure. The background is a dark, industrial-looking space with a grid of metal beams.

„A Szigetőzsde gondolatát rendkívül érdekesnek
teremteni a képzőművészet és a tár

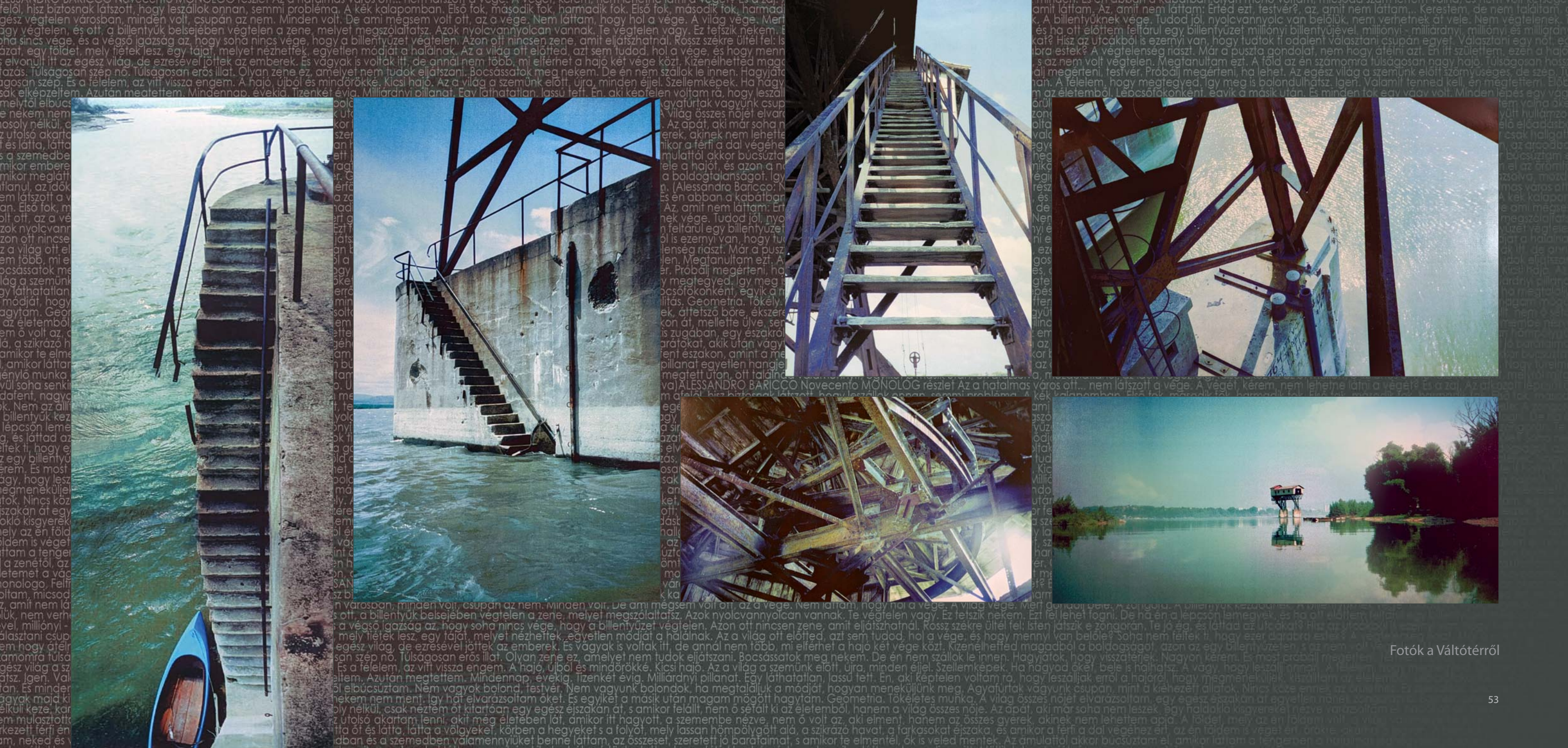
Gondolatrésztvény és kulturális őzsde – a művészet
ötlet úgy vélem, méltán számíthat egy olyan alapítv
eszmeiségével egyec

The image displays three posters by Gyula Molnár, arranged vertically. The top poster, titled 'GONDOLAT-RÉSZVÉNY', features a blue background with a stylized white flower and a large, dark, angular shape. The middle poster, titled 'AJÁNLO SZELVÉNY', has a white background with a large, dark, angular shape and a stylized white flower. The bottom poster, also titled 'AJÁNLO SZELVÉNY', has a white background with a large, dark, angular shape and a stylized white flower. All posters include the text 'GONDOLAT-RÉSZVÉNY' and 'AJÁNLO SZELVÉNY'.

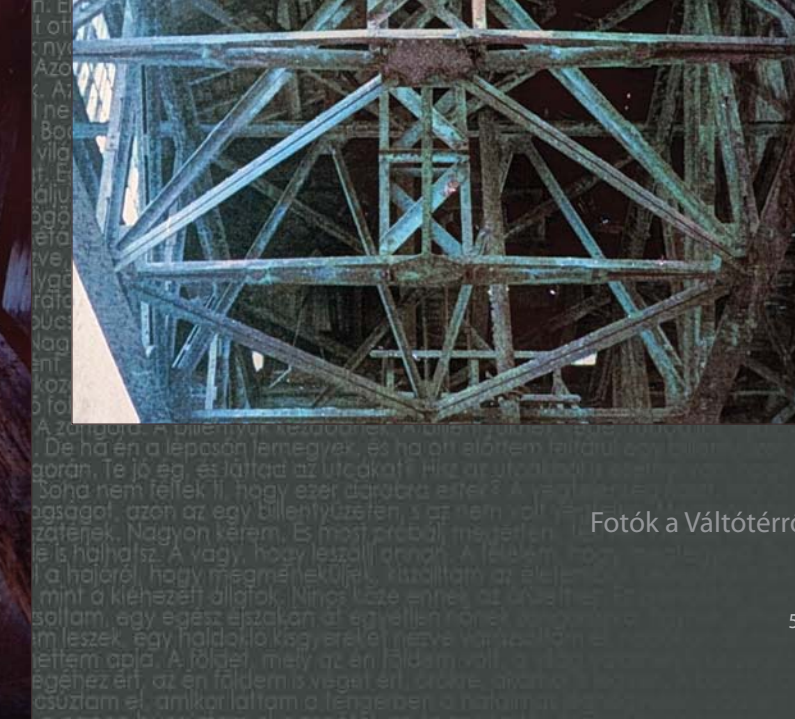
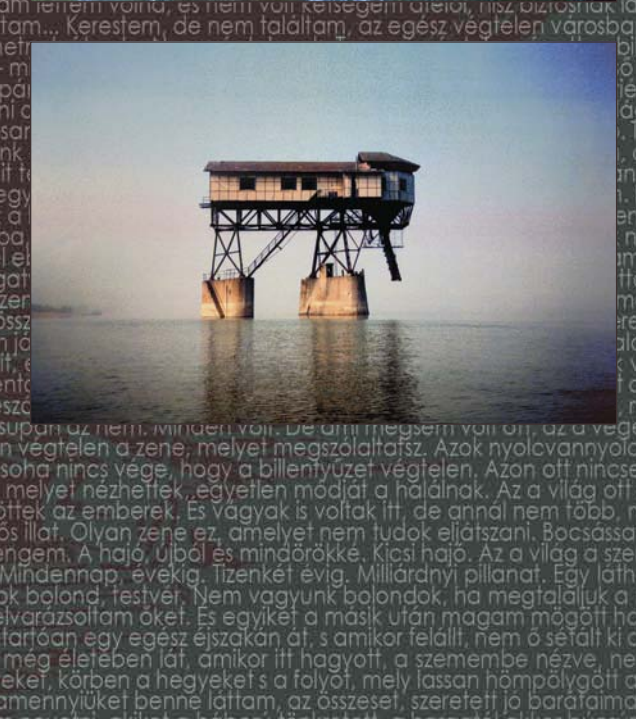
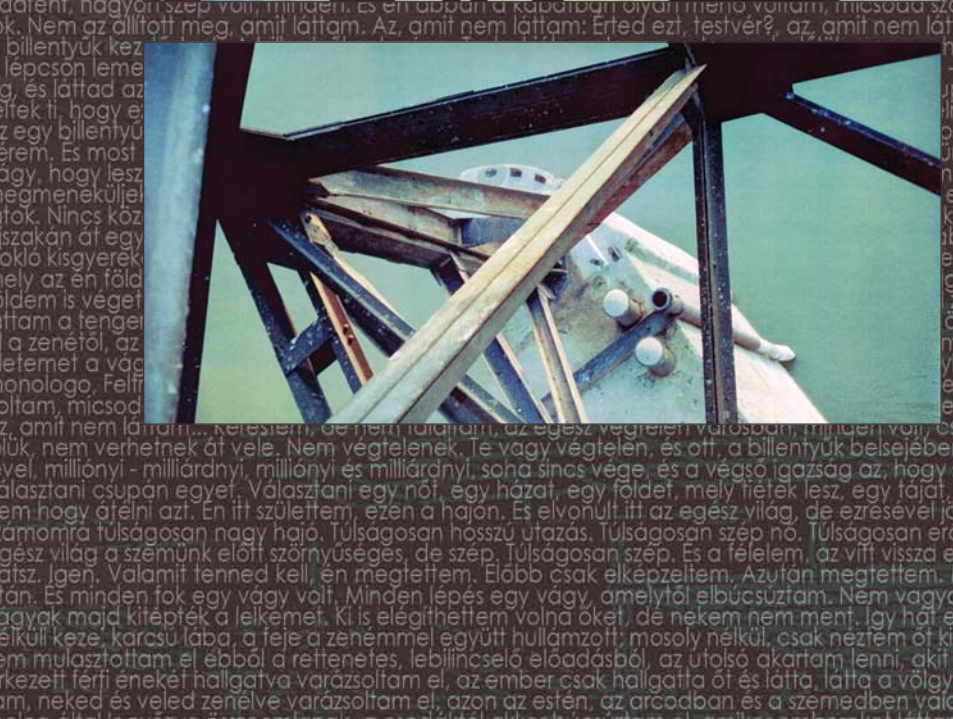
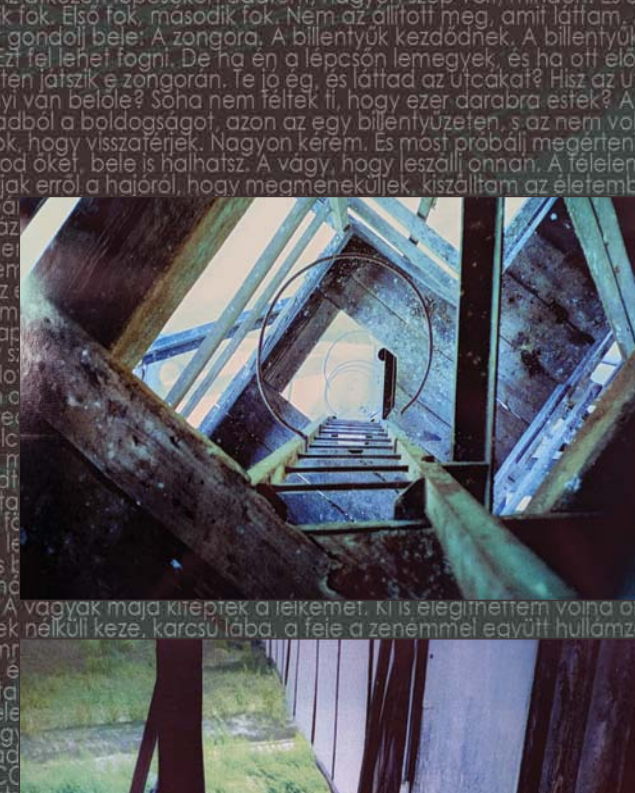
Bp. 1994. szept. 14. Rajk László"

▲ Ajánlás, 1994

◀ Xertox zongora, 1982

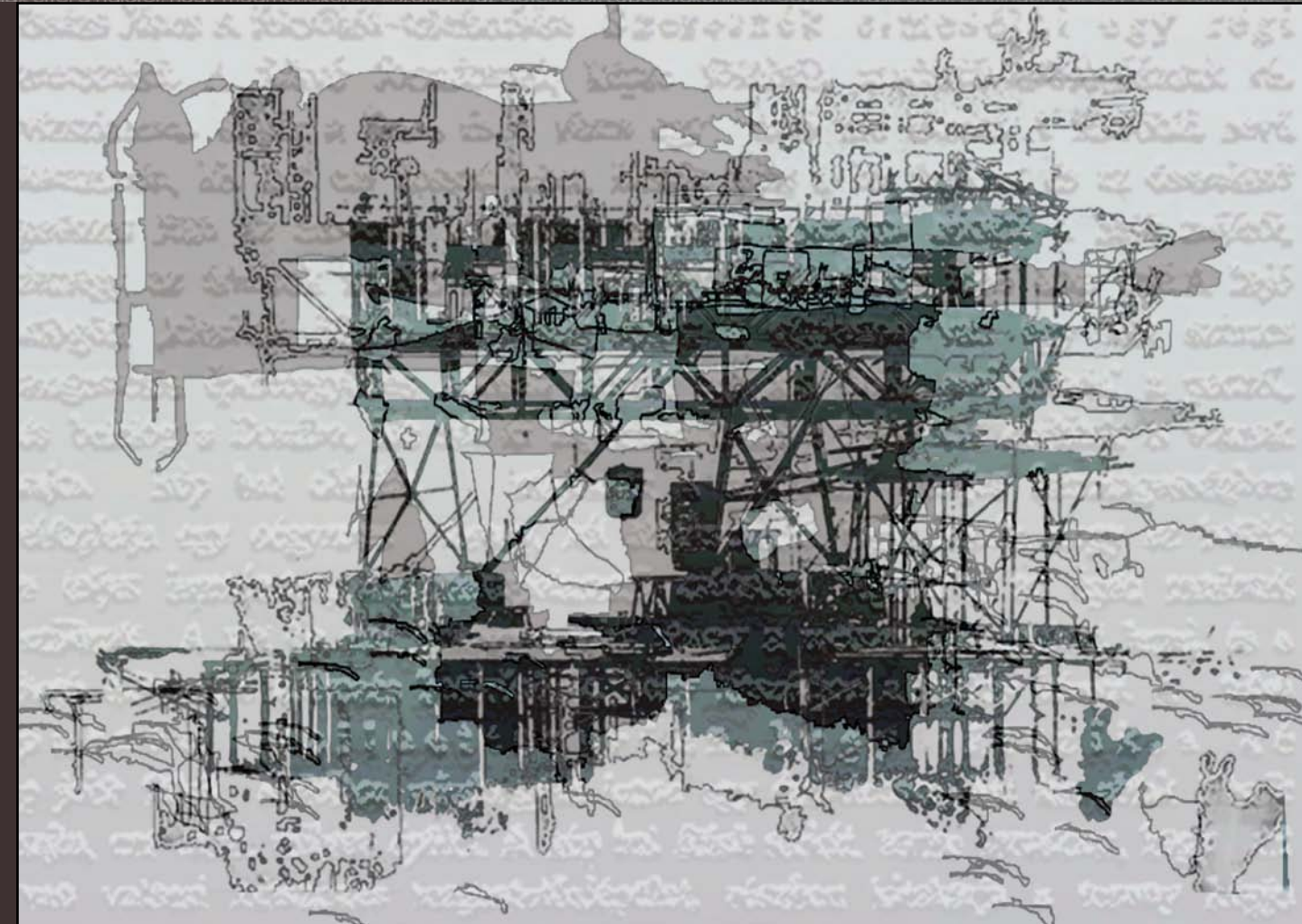
Fotók a Váltótérről

Fotók a Váltótérről

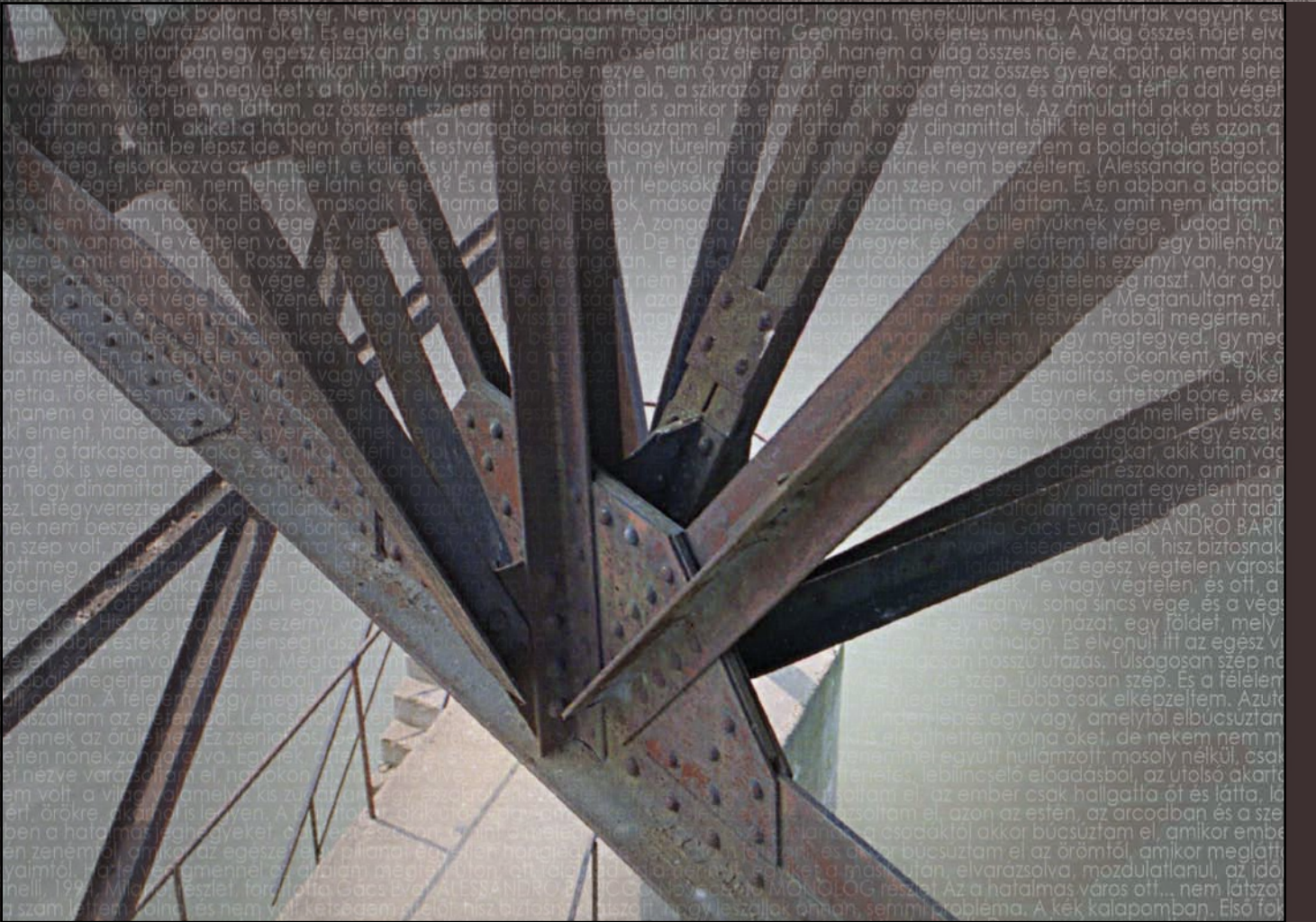

A kollaboráció hídjai. Kollázs a tervezett és a megvalósult videóinstalláció képeiből

Repülőhíd terv I.

61

Repülőhíd terv II.

...nem tudtam, hogy hol a vége. A világ vége. Meri gondból bele. A zongora a pillentyel kezdte. A kőbe...
...tan vannak. Te vegtlen vagy. Ez felszik nekem. Ezt lehet fogni. De ha én a lépcsőn lemegyok és ha ott álltam...
...zene, amit eljásznatni. Rossz székre ülél fel. Isten jászik a zongorán. Te jó ég, és láttad az utakat? Hát az utakat...
...előtted, azt sem tudod, hol a vége, és hogy mennyi van belőle? Soha nem felek ki, hogy az a dal...
...mi elérhet a hajó két vége közt. Kizenélheted magadból a boldogságot, azon az egy pillentyelen, és nem...
...meg nekem. De én nem szállok te innen. Hagytalak, hogy visszatérjek. Nagyon kérem. E most próbál meg...
...emünk előtt, úrra, minden éjjel. Szellemképek. Ha hagyd őket, bele is halhatsz. A vagy, hogy le...
...hatatlan, lassu lett. Én, aki képtelen voltam rá, hogy leszálljak eről a hajóról, hogy megmeneküljek. Szálltam az...
...a módját. Hogyan menekülj meg. Agyalutak vagyunk csupán, mint a kiezérfi állatok. Nincs köze ennek az...
...hagytam. Geometria. Tökéletes munka. A világ összes nőjét elvarázsoltam, egy egész állomány az egyetlen nő...
...ez életemből, hanem a világ összes nője. Az apa, aki marcho nem leszek, egy haladéktudomány...
...em ó volt az, aki elment, hanem az összes gyerek, akinek nem lehettem apa. A földet, mely az én földem...
...ald, a szikrazó havat, a farkasokat éjszaka, és amikor a férfi a dal végéhez ér, az én földem végén...
...at, s amikor te elmentél,ők is veled mentek. Az amulatott akkor bucsúzom el, amikor látom a...
...a halálom...

[illegible]

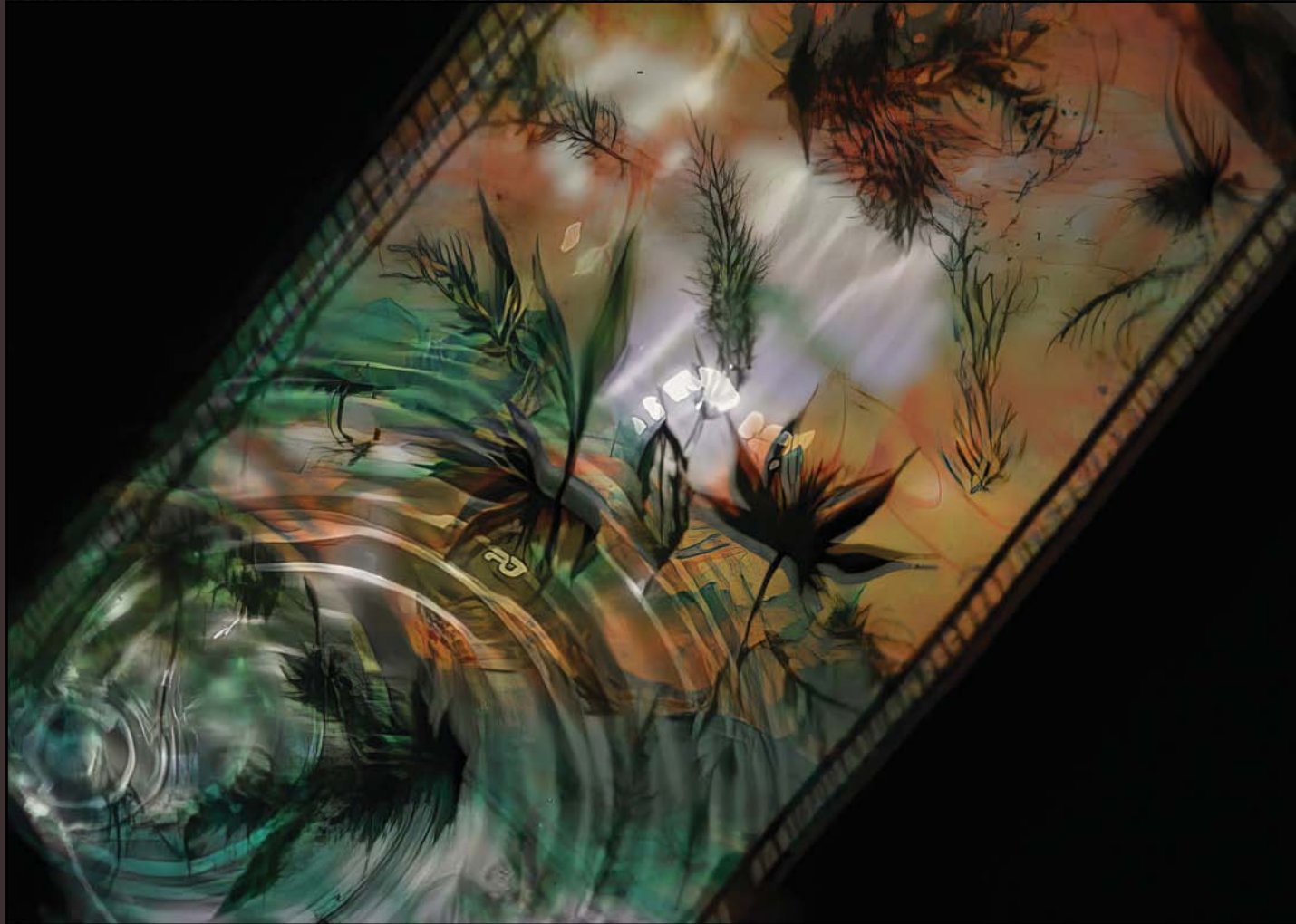
A kollaboráció hídjai 3. <https://www.youtube.com/watch?v=2d6AT-rxOm0>

[illegible]

73

Repülőhíd terv V.

A kollaboráció hídjai 5. https://www.youtube.com/watch?v=cR6EHr_cGyo

Repülőhíd terv VI.

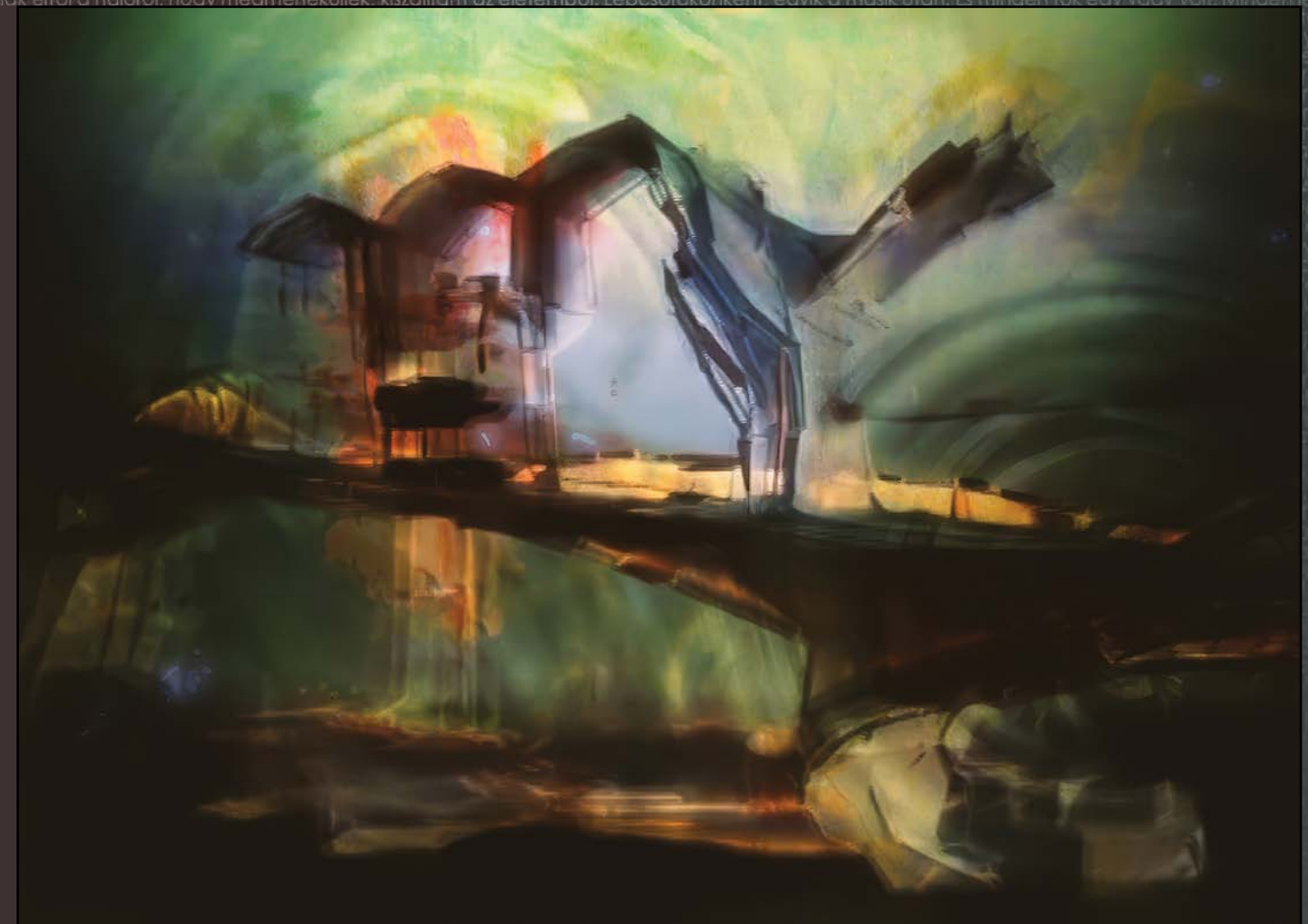
Repülőhíd terv VII.

A kollaboráció hídjai 7. <https://www.youtube.com/watch?v=AbU3D28PtOg&t=1s>

[illegible]

89

Handwritten text in Tamil script, likely a manuscript or letter. The text is dense and covers most of the page.

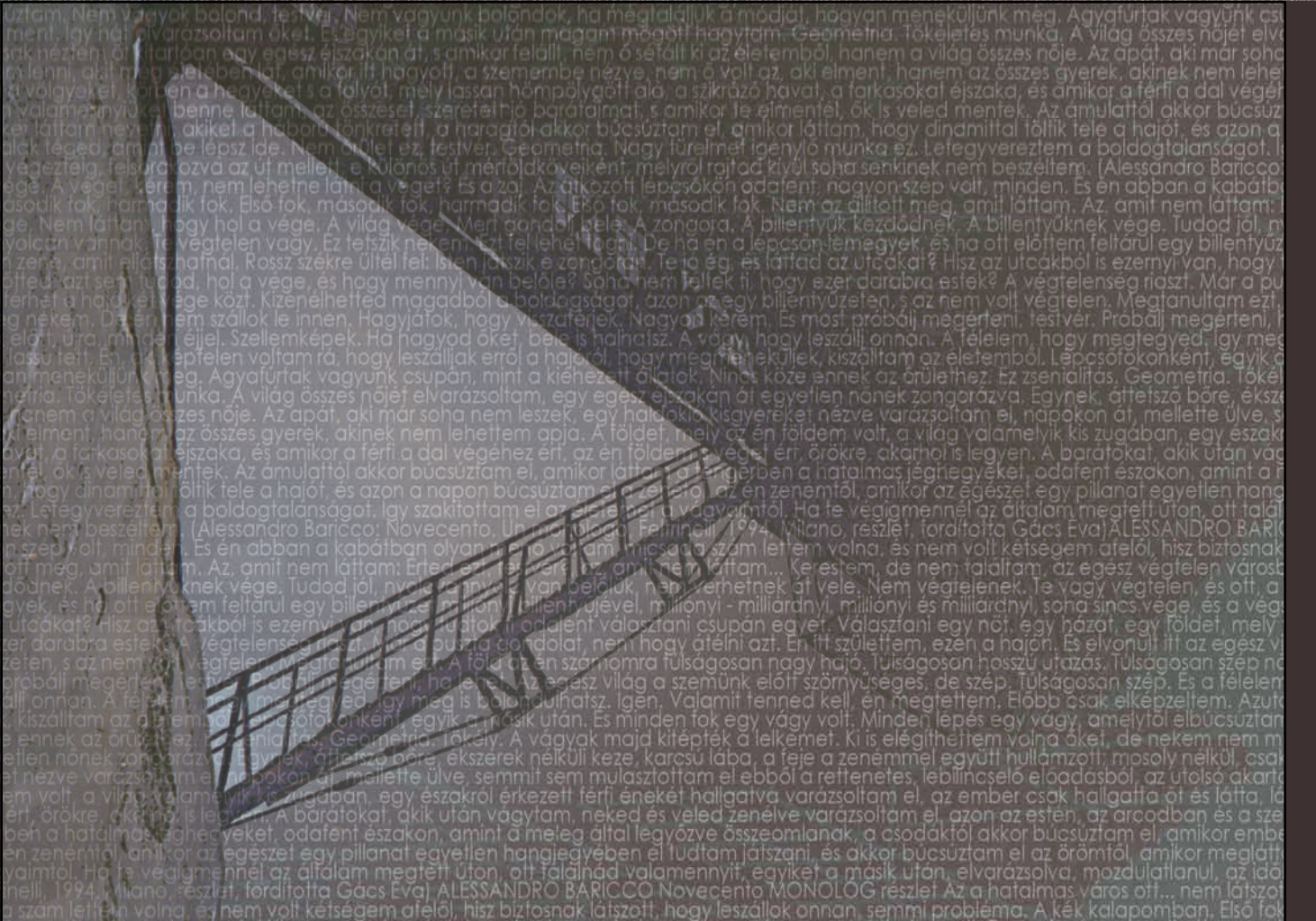
A kollaboráció hídjai 9. <https://www.youtube.com/watch?v=oUQYN9GmP3k>

Repülőhíd terv X.

[illegible]

97

Repülőhíd terv XI.

[illegible]

Repülőhíd terv XII.

A still life painting of a brass samovar, a traditional Russian tea urn. The samovar has a rounded body with horizontal bands and a lid with a decorative finial. The lid is propped open, revealing a perforated interior. The object is set against a dark, textured background with warm, golden-brown lighting. The painting style is expressive, with visible brushstrokes and a rich, atmospheric quality.

105

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

Lévay Jenő-Ruzsa Dénes-Spitzer Fruzsina-TRX A3000 Eliza:
A kollaboráció hídjai 1-12., 2025, giclée nyomat, habkarton, 45 × 60 cm
A kollaboráció hídjai 1-12., 2025, 12 csatornás videóinstalláció

Lévay Jenő - Nagy István:
Ajánlás, 1994, lézernyomat, 42 × 29,7 cm

Lévay Jenő:
Váltótér – Bokrétaünnep, 2014, giclée nyomat, habkarton 80 × 95 cm
Xertox zongora, 1982, frottázs, csomagolópapír, szén, 2 db 118 × 80 cm
Repülőhíd-terv II., IV., VII., IX., XI., XII., 2000, giclée nyomat, vászon, 90 x 126 cm
Repülőhíd-terv I-XII., 2000, lézernyomat, 29,7 × 42 cm
Fotók a Váltótérről 1-18., 1995, lézernyomat, 1-10. 29,7 × 42, 11-18. 42 × 29,7 cm

	TARTALOM	
Pataki Gábor:	AZ ITERÁCIÓ GYERMEKEI	3
Lévay Jenő:	REPÜLŐHÍD– TERV Áthidalás és félreértés	5
	MŰLEÍRÁSOK	7
Balázs János:	A Fekvőhíd – telefonfírka	7
Borza Endre:	A szerencsések hídja	7
Homor Kálmán:	A két angyal felhelyezi az ívet a megfelelő sematikus tartóra	8
Mújdricza Ferenc:	Egy spirálisan pergetett film	8
Mújdricza Péter:	Gyógyvirágszőnyeg	9
Nagy Bálint:	Egyetlenegy árva madár	9
Pottyondi Péter:	A létra	10
Rajk László:	Merülőforraló	10
Sugár Péter:	Repülő híd	11
Szabó Zoltán:	Erdőlyuggató	11
Tokodi András:	Én vagyok a híd	11
Vincze László:	Fényképezőgép, vagy öntöző	11
Trx A3000 Eliza:	A KOLLABORÁCIÓ HÍDJAI	12
Spitzer Fruzsina, Ruzsa Dénes:	ABSZTRAKCIÓ ÉS JELENTÉS Az iteratív együttalkotás humán és generatív modelljei	13
Spitzer Fruzsina:	ITERATÍV ELMOZDULÁSOK NYITOTT KÉPFOLYAMOKBAN	17
Alessandro Baricco:	MONOLÓG (részlet)	21
Lévay Jenő, Iteráció Gyermekei:	A KIÁLLÍTÁS KÉPEI	23
	KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE	53

A kollaboráció hídjai – pdf kiállítási katalógus 2025-2026

Szerkesztők: Lévay Jenő, Ruzsa Dénes, Spitzer Fruzsina
Fotók: Lévay Jenő, Ruzsa Dénes, Spitzer Fruzsina, Szabó Mátyás
Kiállításrendezés: Adorján Zoltán, Asbót Kristóf, Csorba Zsófia, Fehérvári Zoltán, Harsányi-Sulyom Anna
A könyvet tervezte: Lévay Jenő

ISBN 978-615-02-6898-9

Kiadja a FUGA Budapesti Építészeti Központ
1052 Budapest Petőfi Sándor utca 5.
Felelős kiadó a Budapesti Építészeti Központ Nonprofit Kft. ügyvezetője
fuga.org.hu